

Kje so resnični naši zavezniki?

Če govorimo o antifašistični enotnosti na Koroškem, tedaj moramo poseči v zgodovino, kajti v luči zgodovinskega dogajanja bomo lažje spoznali, da mora biti antifašistična enotnost vodilno načelo slovenske politike v borbi za naše narodne pravice.

Slovinci smo si v preteklosti postavili za cilj zedinjeno Slovenijo. Vse slovenske stranke v stari Jugoslaviji so gojile upanje na priključitev Primorske in Koroške k Jugoslaviji. Tako so usodo pol milijona Slovencev prepustili razvoju zunanje političnih dogodkov, kajti gojili so samo upanje, niso pa Slovincem samim budili lastne aktivnosti, ki edino lahko privede do postavljenega cilja. To upanje, to politično brezprogramstvo je bilo škodljivo iz več razlogov: ustvarilo je politiko čakanja, Slovenci v Jugoslaviji so čakali na razvoj zunanje političnih dogodkov, Primorci in Korošci pa na to, da jih pride Jugoslavija iskat. Slovensko ljudstvo ni čutilo potrebe, da bi iskalo svojih zaveznikov v naprednih in demokratičnih silah v Italiji in Avstriji. Končno smo s svojo politiko nevtralnosti in čakanja dajali podporo tistim nazadnjaškim, imperialističnim silam, ki so potem zanetili drugo svetovno vojno.

Šele pozneje smo spoznali, da se mora slovenski narod v svoji borbi za zedinjeno Slovenijo zanašati v prvi vrsti na svoje lastne sile, zato mora imeti svoj lastni, borbeni program. Da se mora vsak del slovenskega naroda na svojem lastnem ozemlju boriti za združitev, kajti tako bomo dosegli enotno fronto slovenskega kmeta, delavca in intelektualca, ki bodo znali ceniti in braniti pridobitve boja. Spoznali smo, da se moramo v svojem boju naslanjati na napredne sile v Italiji in Avstriji. Tako bomo krepili resnično napredne demokratične sile vsega sveta, ki bodo edino pravično rešile tudi naše narodno vprašanje.

Spomnimo se ob teh vprašanjih samo naših Primorcev. Antifašistična enotnost, ki so jo skovali v času borbe proti fašizmu in ki jo poglobljajo danes v boju proti ostankom fašizma, je tista sila, ki uspešno kljubuje vsem nakanam svetovnih imperialističnih plasti. Slovenski kmet prehranjuje italijanskega in slovenskega delavca v času stavke, italijanski delavec se bori skupno s slovenskim za demokratične pravice, slovensko in italijansko antifašistično ljudstvo stoji skupno na braniku proti fronti reakcije. To so uspehi antifašistične enotnosti; ves njen pomen pa bomo lahko pravilno razumeli šele v bližnji bodočnosti.

Slovenska politika na Koroškem je pretekla desetletja delala iste napake, kot slovenske stranke v stari Jugoslaviji. Vodila je politiko čakanja, tako imenovano »realno politiko«, to je: »prilagojevala« se je trenutnemu položaju, povezovala se je z reakcionarnimi strankami v Avstriji, odtujila je na ta način slovenskega kmeta delavcu, ki je našel v avstrijskem delavcu boljšega zaveznika v borbi za socialne pravice. Hodila je pot najmanjšega odpora in tako zamaglila jasen politični cilj, ki bi ga moralo imeti slovensko ljudstvo v boju za narodne pravice. Zadovoljila se je s politiko drobtinčarstva, ki ji je prineslo delne kulturne pravice. Te so bile več ali manj le pesek v oči, kar nam je bolj kot kdaj koli jasno danes. Dajala je tako podporo onim silam, ki niso bile sposobne, da bi v Avstriji ustvarile branik proti prodirajočemu nacizmu in so

Trst mora biti resnično svobodno ozemlje

V zadnjem govoru o statutu Trsta je Molotov naglasil, da bi bilo nepravilno, če bi bila polovica vlade Trsta sestavljena iz inozemcev, kakor so to predlagali drugi načrti. Prav tako je nepravilno, če bi bila podeljena guvernerju prav vsa oblast, kot je predlagala angleška delegacija. Molotov navaja primere iz britanskih kolonij in Indije. Take vrste uprava ni primerna za napredne dežele, kot so balkanske, zlasti za Trst. Tu sodeluje in odloča v političnem življenju vse ljudstvo. Tu obstajajo masovne organizacije in delavski sindikati. Zato mora biti statut Trsta izdelan na resnično demokratičnih načelih. Dalje govori o pravici »ugovora« in pravi, da morajo velesile obravnati vsa vprašanja sporazumno in da varnostni svet ne sme sprejeti nikakega sklepa, s katerim ena izmed velesil ni sporazumna. »Trst mora biti resnično svobodno ozemlje,« poudarja ob zaključku Molotov. Ko govori o nacionalnem vprašanju, ki obstoja v Trstu, pravi, da ima Sovjetska zveza precej izkušenj,

ki bodo zelo koristne tudi v tem primeru. Kajti na temelju leninistično-stalinistične nacionalne politike so dosegli v SZ važne uspehe pri kovanju prijateljstva med narodi, ki stoje na različnih stopinjah političnega razvoja in ki kažejo velike razlike v načinu življenja in v jeziku. »Vendar je SZ mnenja, da morajo vsi pomagati s izkušnjami, kadar morajo Združeni narodi reševati kakšno vprašanje.«

Molotov je predložil nato sovjetski predlog o statutu Trsta. Sledila je debata v posameznih točkah statuta. V zaključni debati o mejah svobodnega mesta Trsta je zavrnil Višinski predloge južnoafriške delegacije in dejal, da bi bilo krivično, če bi prepustili Italiji 120 km dolg jugoslovanski obmejni pas. »Trst mora postati mesto prijateljstva med narodi,« je poudaril Višinski.

Preglog južnoafriške delegacije je bil pri glasovanju odklonjen. Prav tako pa je vse predloge, ki govorijo v korist pravičnih zahtev Jugoslavije, podprla več ko tretjina članov odbora,

Sporazum o Južni Tirolski ni rešil vprašanja nemško govorečih Tirolcev

Zadnja dva tedna je bilo mnogo hrupa okoli sporazuma, ki sta ga 5. 9. tega leta podpisala italijanski ministrski predsednik De Gasperi in avstrijski zunanji minister dr. Gruber o kulturni avtonomiji Južne Tirolske. Ker so nekateri listi prikazovali ta sporazum kot nekakšen vzor za reševanje narodnostnih vprašanj, ne bo škodilo, če si to »vzorno reševanje« približe ogledamo.

Predvsem je treba vedeti, kaj južni Tirolci sami mislijo o tem dogovoru. Njihovi zastopniki, dr. Guggenberger, dr. Volgger in dr. Thalhhammer, so te dni izjavili sovjetskemu predstavniku v Parizu, da je prebivalstvo Južne Tirolske zaradi tega sporazuma resno vznemirjeno. Južni Tirolci se še preveč živo spominjajo nasilnega poitalijančevanja in zahtevajo mednarodno zaščito za svoje narodne pravice. Zastopniki so izja-

vili, da bo brez take zaščite domače prebivalstvo Južne Tirolske prej ali slej ugonobljeno in iztrebljeno.

Delegati so izjavili, da je danes na Južnem Tirolskem isti položaj kakor za časa fašizma, to tembolj, ker se krajevne oblasti sploh niso menjale. Zastopniki so zaprosili, naj bi Južno Tirolsko obiskala mednarodna komisija.

V debati na pariški konferenci, ali naj se sporazum o Juž. Tirolski vključi kot poseben člen v italijansko mirovno pogodbo, je povzel besedo član sovjetske delegacije, zunanji minister estonske sovjetske republike Kruus in dejal med drugim: »Simpatije Sovjetske zveze so popolnoma na strani nemško govoreče narodne manjšine Južne Tirolske. Avstrijskoitalijanskega dogovora sovjetska delegacija ne smatra kot povoljno rešitev vprašanja narodnostnih pravic nemško govo-

obratno tako slabile protifašistično gibanje.

Mnogi koroški Slovenci so že takrat spoznali, da morajo iskati zaveznika v svojem boju za slovenske narodne pravice le v resnično demokratičnem, revolucionarnem gibanju. V vrstah avstrijske Komunistične partije so našli razumevanje in pomoč, da so lahko v njenem okrilju sami organizirali borbo za naše pravice. Spomnimo se, da je ob desetletnici plebiscita edino Komunistična stranka protestirala zaradi nesramne gonje, ki so jo uprizorili proti Slovincem. Protest je prebral pri slavnosti seji Delavske zbornice v Celovcu tov. Kacianka, ki je bil nato zaradi tega obtožen veleizdaje in zaprt. Spomnimo se, da so bili leta 1934 obtoženi veleizdaje in obsojeni Kordež, Prušnik in Haderlap. Tovariši so v okviru komunistične stranke Avstrije vodili dosleden boj za resnično demokracijo in

zahtevali pravice za koroške Slovence. Ko se je naše ljudstvo dvignilo v osvobodilnem boju proti nacistom, ko je snovalo svoje osvobodilne in antifašistične odbore, svoje partizanske edince in bilo boj na življenje in smrt s fašističnimi imperialisti, tedaj so bili avstrijski komunisti prvi, ki so se vključili v našo aktivno protifašistično borbo. Antifašistična enotnost pa se je kovala tudi v koncentracijskih taboriščih in nacističnih zaporih. Tam so se zopet sešli resnični borci za demokracijo, prijatelji in zavezniki v borbi in trpljenju. Občudovali so našo enotnost, moč in lepoto naše pesmi, naš pogum in vztrajnost. Le prijateljstvo, ki se je skovalo v borbi in trpljenju, je iskreno in trajno. To nam najlepše dokazuje pismo tov. Viktorja Matejke, avstrijskega antifašista, ki ga je poslal slovenskim taboriščnikom iz Dachau-a.

Kakšna je politika različnih avstrij-

rečega prebivalstva Južne Tirolske. Ta sporazum se samo površno dotika narodnostnih vprašanj avstrijskega prebivalstva: nekaj pravic o rabi nemškega jezika, pri zasedanju krajevnih uradniških mest itd. Širših, temeljnih narodnih pravic in gospodarskih osnov za njihovo uresničenje se sporazum ne dotika. Vendar bi bile pravice bistveno važne in brez njih je sporazum popolnoma brez vrednosti. Ta sporazum ni bil sklenjen na široki demokratični podlagi, ampak v prvi vrsti v interesu in po nazorih zelo ozkega kroga ljudi. To pojasnjuje tudi intervju avstrijskega zunanjega ministra Gruberja pariškemu listu »Monde«, ko je dejal: »Ljudskega glasovanja ne bo; zamišljeni so samo razgovori z osebami, ki se bodo smatrale kot zastopniki Tirolske.« Kruus je nadaljeval: »Če bi se avstrijsko-italijanski sporazum vnesel v italijansko mirovno pogodbo, bi se s tem ustvarila nezaželena in celo škodljiva predstava, kakor da bi ta sporazum kakor koli reševal vprašanje narodnih pravic nemško govorečega prebivalstva Južne Tirolske, kar pa dejansko ne odgovarja resnici.«

»Oesterreichische Zeitung« v svojem uvodniku k južnotirolskemu sporazumu med drugim pripominja:

»Gospodarske osnove »avtonomije« so obšli z molkom, osnovnih narodnostnih pravic nemško govorečih južnih Tirolcev pa sploh niso očitali. S tako »rešitvijo« narodnostnega vprašanja, ki dejansko pomeni izročitev narodne manjšine na milost in nemilost njenemu tlačitelju, se Sovjetska zveza nikoli ne bo mogla strinjati. Prav zaradi tega je sovjetska delegacija obenem z drugimi zastopniki, ki se potegujejo za pravično rešitev narodnostnih vprašanj, v Parizu nastopila proti temu, da bi se sporazum vključil v italijansko mirovno pogodbo.

Medtem pa angleški in ameriški listi kakor tudi politiki, ki so pod anglo-ameriškim vplivom na vse pretege hvalijo sporazum Gruber-DeGasperi. Hvalijo »daljnovidnost« in »bistrost« obeh pogodbenikov, medtem ko jih niti najmanj ne zanima dejanska usoda južnih Tirolcev. Pač pa jih zanima nekaj drugega: hočejo, da bi Avstrija in Italija nadaljevali neposredna pogajanja in čimprej sklenili carinsko zvezo, ki bi amerškemu in angleškemu gospodarskemu prodiranju na stežaj odprla vrata v dežele Srednje in Južne Evrope. To so resnični razlogi, zakaj Angleži in Amerikanci odpravljajo sporazum o Južni Tirolski.«

skih političnih strank danes nasproti koroškemu Slovincem? Obljubljajo vsi, da nam bodo dali naše pravice. Toda po dejanjih jih spoznavamo. Resnične zaveznike bomo našli samo pri tistih, ki so v preteklosti, v času osvobodilne borbe, pa tudi v današnjih dneh v dejanjih izpričali svoja načela. Samo komunisti zastopajo načelo, da je kulturna avtonomija le spretna krinka za zatiranje in izkoriščanje nekega naroda in da je pravilna rešitev v avtonomiji, ki daje pravico do odcepitve. Koroški Slovenci imamo zato v resničnih avstrijskih antifašistih prave zaveznike. Kakšne so obljube in dejanja v resničnosti, vidimo iz primera v Škofičah, kjer je edino komunistični zastopnik branil pravice Slovencev.

V boju za svoje narodne pravice moramo torej poiskati resnične zaveznike in poglobljati z njimi antifašistično enotnost, da bomo pripravljeni in močni zrlti bodočnosti v obraz.

Wallace opominja Ameriko

Govora, ki ju je imel ameriški minister za trgovino Wallace, sta vzbudila ogromno pozornost po vsem svetu. Na velikem zborovanju v New Yorku je obsodil »trdo politiko« naspoti Sovjetski zvezi in vojno propagando proti tej državi. Obsodil je tudi guvernerja države New York Deweyja, ki se je izrekel za to, da bi bilo jedro zunanje politike ZDA zveza z Anglijo. Wallace je moral odstopiti. Reakcionarne sile v Ameriki so dosegle začasno zmago.

Wallace je opozoril svet na angleško imperialistično politiko na Bližnjem vzhodu in stremeljenje Rusov, da na takšno politiko primerno odgovorijo, kar bo privedlo ZDA naravnost v vojno, »če ne bomo imeli lastne, jasno začrtane realistične politike«. Dejal je, da je na svetu mnogo reakcionarnih elementov, ki so si bili želeli zmage osi, zdaj pa govorijo o »svojem velikem prijateljstvu« do ZDA. Ti večerajšnji sovražniki in današnji lažni prijatelji neprenehoma poizkušajo izzvati vojno med ZDA in ZSSR. Ti ne čutijo ljubezni do ZDA, temveč sanjarijo le o dnevu, ko bi se Združene države in Sovjetska zveza medsebojno uničile. Ne smemo dopustiti, da bi našo politiko do Rusov vodili ali nanjo vplivali tisti, ki so si znotraj ali zunanje ZDA želijo vojne s Sovjetsko zvezo. Mi hočemo čisto pošteno mir s Sovjetsko zvezo.

Dalje je rekel: Našim trgovcem, ki tekmujejo med seboj zaradi petroleja, ne smemo dovoliti, da bi nas potegnili v vojno. Opozoril je Združene države, naj uvidijo, da v političnih zadevah vzhodne Evrope nimajo več pravice kot Rusija v političnih zadevah latinske Amerike, v zapadne Evrope in ZDA. Priznati moramo, da je Balkan bližji Sovjetski zvezi in da ta ne mo-

re dovoliti niti Angliji niti ZDA vodilnega političnega položaja na tem področju. Narod mora biti tukaj kot po vsem svetu prepričan, da se vojni lahko izognemo. Z javnimi zborovanji in s stalnim obravnavanjem tega vprašanja v listih in brošurah se lahko ustvari miroljubno razpoloženje naroda, čeprav velik del tiska dela propagando za vojno v upanju, da bi oplašili Sovjetsko zvezo.

Wallace je poslal Trumanu posebno pismo, v katerem označuje kot najvažnejše vprašanje ameriško-sovjetskih odnosov tisti problem, čigar rešitev bi obema državam omogočila, da bi živeli v miru. Ponovil je svoj prvi predlog z zahtevo, da se pošlje v Moskvo posebna komisija.

Nekaj ur po svojem odhodu iz Trumanovega kabineta je odstopivši trgovinski minister Wallace imel drugi radijski govor, kjer je ponovno kritiziral sedanjo zunanjo politiko ZDA ter je svaril pred tretjo svetovno vojno. Dejal je: Sedanja zunanja politika vlade prezidenta Trumana prav nič ne pozna temeljnih dejstev, ki so že dvakrat privedla do krvavih svetovnih vojn.

Wallaceova govora sta imela velik odmev v ZDA. Newyorški mestni svet je poslal Trumanu poslanico, v kateri izjavlja, da je bilo za ameriško ljudstvo razočaranje, ker niso upoštevali Wallaceovega poziva k sodelovanju z ZSSR. Demokratični senator Pepper je izjavil, da bo imel odstop Wallacea daljnosežen vpliv na državo in morda tudi na demokratično stranko. Neodvisni komitet znanstvenikov in umetnikov je zastopnikom tiska izjavil, da je Wallaceova odstavitev odkrito priznanje, da se je Truman odrekal zadnjih ostankov Rooseveltove politike.

nitev kot sovražno dejanje proti svobodoljubnim in demokratičnim silam sveta. Kongres ameriških Slovanov ni bil sklican samo zato, da bi utrdil bratstvo in sodelovanje ameriških Slovanov, ampak tudi zato, da bi utrdil mir in demokracijo na vsem svetu.

Kakor poroča »Tanjug« iz Beograda, so zavezniške oblasti v Trstu prepovedale neko delavsko zborovanje. V znak protesta se je nato zbralo na trgu pred zgradbo voj. uprave mnogo prebivalstva iz vseh okrajev. Čeprav jih je policija hotela s silo razgnati, se jim je vendar posrečilo izročiti zasedbenim oblastem nad sto protestnih pismen raznih antifašističnih tržaških organizacij.

K položaju v Grčiji piše zunanje politične opazovalce »Pravde« Ž u k o v : »Za sedanji položaj v Grčiji so v veliki meri odgovorne britanske čete, ki se odkrito vmešavajo v notranja vprašanja te dežele in podpirajo fašistično-monarhistične elemente. Nekatere politične struje v Zedinjenih državah in Angliji si prizadevajo, da bi očrnilo Sovjetsko zvezo in Albanijo in s tem našle povod, da za vsako ceno obdrže tuje čete v Grčiji, ker hočejo podpreti grške reakcionarje kot vojne hujskače na Balkanu.«

Poveljnik francoskih zasedbenih čet v Avstriji general B e t h o u a r t je v odgovor na izvajanja poveljnika ameriških zasedbenih čet generala M. Clarka, ki je trdil, da je Avstrija postojanka zapada v vzhodni Evropi, izjavil francoskim novinarjem:

»Če hoče kdo iz Avstrije napraviti postojanko, potem bo ta nekega dne s te ali druge strani napadena in dokončno uničena. Kajti šestmilijonsko ljudstvo ne more tvoriti vojaškega oporišča med neprimerno močnejšimi nasprotniki.«

Poslanec angleške delavske stranke Z i l l i a c u s je v nekem govoru v svojem volilnem okraju kritiziral zunanjo politiko sedanje angleške vlade in dejal, da je po njegovem mnenju Anglija svojo politiko podredila ameriški politiki. Angleška vlada naj bi zagotovila tako vodstvo, ki bi lahko preprečilo težnje po novi vojni.

Seja glavnega odbora OF

Dne 21. septembra je bila seja Glavnega odbora OF, ki ji je predsedoval predsednik Josip Vidmar. Udeležilo se je 59 članov Glavnega odbora. Predsednik vlade Ljudske republike Slovenije in tajnik Izvršnega odbora OF Miha Marinko je podal obširno poročilo o delu Osvobodilne fronte in posebno naglasil velike uspehe, ki jih je doseglo ljudstvo v skladu s smernicami lanskega kongresa OF na gospodarskem področju. Ti uspehi so omogočili, da ima ljudstvo danes ključne gospodarstva v svojih rokah, kar je prvi pogoj narodne neodvisnosti in suverenosti. Spričo velikih gospodarskih uspehov, ki so delovno ljudstvo še trdneje povezali z OF in s Komunistično partijo na čelu, so kar smešni poskusi klerofašizma, ki se pojavlja v novih oblikah in deluje tajno proti ljudski oblasti, stremeč za tem, da bi se vrnil časi polkolonialnega suženjstva. Proti tem poskusom klerofašistične reakcije moramo biti zelo budni, čeprav ji ne moremo pripisovati posebnega pomena, ker je tako majhna, slaba in osamljena, da se bo nujno razbila ob enotnosti slovenskega naroda. Ljudstvo ve, da ga OF vodi po poti vse večjega gospodarskega napredka v lepšo bodočnost, medtem ko mu reakcija lahko prinese samo nesrečo izkoriščanja in suženjstva. Predsednik vlade Miha Marinko je govoril nato o tem, da bo OF predlagala ljudstvu za kandidate v ustavodajno skupščino svoje najboljše člane. Glede na uspehe v zunanji politiki je naglasil veličastno borbo jugoslovanske delegacije za čast in pravice slovenskega in vseh jugoslovanskih narodov. Ostro je obsodil tiste, ki jim ni všeč dosledna borba za demokracijo, ki jo vodi naša delegacija v Parizu.

Po govoru predsednika vlade se je razvila razprava, ki so v njej sodelovali predsednik Josip Vidmar, Jože Beltram, Tone Dolinšek in Edvard

Kocbek, ki je ostro obsodil delo protisljudske duhovščine. Dejstva so pokazala, je izjavil, da je bil v vojni premagan samo legalni klerikalizem. Duhovščina je nastopila pot prikrite oblike borbe, ki v njej kakor že poprej izrablja verska čustva za dosego političnih ciljev. Ta ilegalni klerikalizem zlasti uganja višja duhovščina. S svojim delom ne more uničiti ljudske oblasti, pač pa lahko škoduje samo veri.

Po končani razpravi je Glavni odbor OF soglasno odobril poročilo predsednika vlade. Organizacijski sekretar Izvršnega odbora OF dr. Breclj je v svojem poročilu podčrtal velik porast članstva OF.

Glavni odbor OF je nato soglasno odobril volivni proglas OF, ki ga je predložil minister za notranje zadeve Boris Kraigher. Volivni proglas OF pravi med drugim:

»Oktobra letošnjega leta bo slovenski narod prvokrat v svoji zgodovini na svobodnih volitvah izvolil svojo prvo ustavodajno skupščino. Razpis volitev je novo potrdilo načel Ljudske fronte Jugoslavije, ki želi pod vodstvom maršala Tita omogočiti najširšim množicam delovnega ljudstva, delavcem, kmetom in delovni inteligenci, da razvijejo vse napore za čimprejšnjo izgraditev srečne in močne skupnosti FLRJ. Nova Jugoslavija je zgradila svojo suverenost v narodno-osvobodilni borbi in v dobi povojne izgraditve z borbo proti svetovnim imperialističnim klikam, ki jim je suverenost malih narodov trn v peti, ker vidijo v njej nepremagljivo zapreko za svoje nadaljnje zavojevalne načrte. Ta izgradnja suverenosti Titove Jugoslavije je omogočila, da lahko slovenski narod danes prvokrat v zgodovini kroji sam sebi svojo ustavo. Z volitvami v ustavodajno skupščino se končuje prva doba izgradnje slovenske državnosti kot čvrstega dela nove Jugoslavije.«

V dveh vrsticah

Ljudstvo vzhodnoprimorskega okrožja je pričelo novo tekmovanje pod geslom »Za priključitev k Jugoslaviji«. Staro in mlado navdušeno tekmuje. Samo v postojnskem okraju se je prvi dan prostovoljno javilo na delo 6.000 ljudi.

Na Goriškem so bile velike demonstracije proti spletkam nazadnjakov na mirovni konferenci, posebno proti italijanski delegaciji. Ljudje so vzklikali: Hočemo, da se Gorica in vsa okolica priključi k Jugoslaviji! Vse ljudstvo Julijske krajine je že v času od 1942. do 1945. leta s svojo krvjo izvedlo plebiscit.

Poverjeništvu PNOO za Slovensko Primorje v Ajdovščini je razdelilo prve kredite za obnovo vzhodnoprimorskega okrožja. Posamezni okraji so dobili do dva milijona lir.

V okviru Titovega tekmovanja je bila elektrificirana šentviška planota na Primorskem. Dela je opravilo prebivalstvo s prostovoljnimi delom.

Z letošnjim šolskim letom se bodo ustanovile na srednjih in strokovnih šolah zadruge, ki bodo seznanile mladino z združnim delom. Za svoje člane bodo nabavljale knjige in druge šolske potrebščine. V to delo bodo vključeni poleg dijakov tudi učitelji, profesorji in drugi nameščenci in tudi starši dijakov.

SNOS je imenoval komisijo za volitve poslancev v ustavodajno skupščino Ljudske republike Slovenije s predsednikom Alojzijem Žigonom, predsednikom Vrhovnega sodišča Slovenije na čelu.

Mestni ljudski odbor v Ljubljani je uredil veliko moderno krojačnico, ki zaposluje 50 delavcev in dela s 50 šivalnimi stroji. Mesečno bo predelala več kot 20.000 metrov blaga ter bo izdelovala obleke in perilo.

V Guštanju je bil velik koroški narodni festival, ki so ga priredili delavci tamkajšnje jeklarne, kmetje in ostalo prebivalstvo. Na njem so prikazali uspehe kulturno-prosvetnega dela po

osvoboditvi. Prišli so gostje iz vse Slovenije. Nastopili so pevski zbori, harmonikarji in šahisti. Posebna razstava je pokazala napredek gozdarstva, industrije in kmetijstva prevaljskega okraja. Mladinci in mladinke v narodnih nošah so izvajali koroške narodne igre. Pozvali so tudi brate izven meja na Koroškem, da vztrajajo v borbi za svobodo.

V Martuljku na Gorenjskem je bil odprt dom Franceta Rozmana, kjer bodo lahko najboljši delavci, v prvi vrsti udarniki, brezplačno preživeli svoj 14 dnevni dopust. To je za Vrnjačko banjo drugi tak dom v Jugoslaviji. Glavni odbor enotnih sindikatov Slovenije jih namerava odpreti še več. Zdjaj je v domu 50 sob s 87 posteljami. Odprt bo tudi zimski dom, kjer bo še 93 sob s 160 posteljami.

Na velikem letalskem mitingu v Ljubljani je bilo 15.000 ljudi. Sodelovala so jadralna in vojaška letala. Na koncu so bile vaje s padali. Tisti, ki so ujeli lističe, vržene z letal, so se na kraju lahko peljali nad Ljubljano.

Tudi Bloška planota bo kmalu elektrificirana. Pobudo je dala slovenska mladina, ki je zbrala baker. Ta baker predeluje zdaj v žico tovarna v Slovenski Bistrici. Do 15. oktobra bo zagorela elektrika v osmih vaseh.

Vlada LR Slovenije je izdala odlok o ustanovitvi podjetja za izdelavo filmov pod imenom »Triglav-film«. Podjetje bo izdelovalo pod vodstvom predsedstva vlade umetniške, dokumentarne in kulturne filme in filmski tehnik »Obzornik«.

NOV MOST ČEZ DRAVO

Pred kratkim so izročili prometu nov most čez Dravo pri Ormožu.

Most so zgradili s prostovoljnimi delom prebivalstva varaždinskega okraja pod vodstvom okrajnega ljudskega odbora. Dolg je 218 metrov in za njegovo gradnjo so porabili 1.305.000 din, strokovnjaki so pa njegovo vrednost ocenili na 5.500.000 din. Tako je prebivalstvo varaždinskega okraja s prostovoljnimi in brezplačnim delom prištedilo državi 4.200.000 din.

ANGLEŠKI ŠTUDENTJE NA MLADINSKI PROGI

Angleški študentje, ki so kot gostje Centralnega sveta Ljudske mladine Jugoslavije prispeli v Beograd, so v razgovoru s sodelovcem jugoslovanske poročevalske službe izjavili:

»Pred prihodom v Jugoslavijo smo se zadržali nekaj dni v Julijski krajini, kjer smo obiskali številne antifašistične organizacije ter preživeli en dan v Trstu. Razen v središču smo v Trstu in po Julijski krajini videli napise v jugoslovanskem, italijanskem in angleškem jeziku: »Hočemo Tita«, »S Titom v vojni — s Titom v miru«. Na tej poti smo se prepričali, da je vsa Julijska krajina skupno s Trstom zares jugoslovanska in da je želja tamkajšnjega prebivalstva, da se čimprej priključi Federativni ljudski republiki Jugoslaviji.«

Študentje so izjavili, da so prišli v Jugoslavijo zato, da bi se seznanili z delom in življenjem jugoslovanske mladine.

Skupina angleških študentov je iz Beograda odpotovala na mladinsko progo Brčko—Banovići, kjer bo tri tedne pomagala pri delu. Ob tej priliki so angleški študentje izjavili: »Ne moremo sicer mnogo pomagati pri gradnji mladinske proge. Pomembnejša bo naša pomoč v tem, da bomo sporočili angleški mladini resnico o Jugoslaviji.«

Drobne politične vesti

»Tanjug« poroča iz Trsta, da italijanske oblasti odvažajo iz Gorice razne stroje, umetniške predmete in drugo ljudsko prmoženje in tudi vojni plen jugoslovanske armade. Okupacijske oblasti to početje mirno gledajo.

Ameriško poslaništvo v Beogradu je odklonilo izdajo potnega dovoljenja jugoslovanski delegaciji na tretji vseslovanski kongres, ki je v teh dneh v Ameriki. Predsednik slovanskega komiteta Jugoslavije J a k o v l j e v i č je naslovil na predsednika kongresa brzojavko, v kateri pravi: »Slovanski komitet v Jugoslaviji smatra to odklo-

Kakšno je delo in življenje na mladinski progi?

Zdaj ko se je prijavilo toliko mladine Slovenske Koroške za gradnjo proge Brčko—Banoviči, se marsikdo vpraša, kako je neki tam urejeno življenje in delo. Gradnja železniške proge iz Brčkega v Banoviče, ki naj poveže rudarski okoliš okoli Tuzle, Banovičev in Zavidovičev z velikimi industrijskimi in potrošniškimi središči v Srbiji, Hrvaški in vsej Jugoslaviji, je delo, ki pač po pravici privlači pozornost vsega sveta. Gradnja te proge je kakor zmagoslavna koračnica novega sveta.

Treba je povedati, da delo mladine na tej progi ni nekaj počitniško zabavnega, nekaj letovišarskega. Delo na progi je polnovredno delo. Vsak mladinec mora čvrsto delati. Ni šala kopati useke, kopati in prevažati zemljo in gramoz, graditi nasipe. Ni šala zidati mostove, propuste, betonske cevi. Ni tako lahko lotiti se s kompresorji zemlje in skal v hribu, ki bodo skozenji zgradili predor. Ni tako lahko polagati tračnice, postavljati drogove, graditi postaje in druga poslopja, ki so na postaji potrebna.

Uspešen napredek gradnje dokazuje, da se je mladina lotila dela pripravljena na vse težave. S trdno organizacijo, discipliniranostjo in požrtvovalnostjo premaguje vse ovire. V tem pogledu je najznačilnejše priznanje, ki so ga mladini dali inženirji. Med vsem strokovnim osebjem in mladino pa se je razvilo najboljše sodelovanje, ki veliko koristi dobremu razvoju del.

Brčko je po velikosti podobno Beljaku. Tam je glavni mladinski štab v majhni hiši na bregu Save. Okoli te hiše je vedno živahno. Sem prihajajo kurirji, tovariši, ki prihajajo ali odhajajo, novinarji, razni drugi obiskovalci itd. Štab je središče, ki se v njem odloča o vsem, kar zadeva delo mladine: na progi in v prostem času. On je odgovoren in skrbi za vse naloge, ki so povezane z gradnjo proge in življenjem mladine. Strokovne delovne naloge določa uprava gradnje proge. Štab pa je pristojen za porazdelitev brigad na delo.

Delo v štabu je porazdeljeno na oddelke. Poleg organizacijskega delujejo kulturno-prosvetni, statistični, fizikalni in upravni oddelek. Posebej je organizirana intendatura in zdravstvena služba. V štabu je tudi uredništvo tednika »Mladinska proga«.

Najvažnejše delo opravlja organizacijski oddelek, ki ima tri odseke. Prvi skrbi za razmestitev brigad. V pristojnost drugega spada priprava predlogov za imenovanje udarnikov, predlogov za priznanje najvišjega odlikovanja — prehodne zastavice, ki jo dobi najboljša brigada na podlagi ocene, ki se izvede vsakih deset dni. Tretji odsek skrbi za strokovni naraščaj. Organizira tečaje za strokovno izobrazbo mladine, ki je zaposlena pri delih, kjer je potrebno strokovno znanje.

Štab je povezan z upravo gradnje preko mladincev, ki so postavljeni za pomočnike načelnikov sekcij. Preko njih gre vse, kar se tiče dela na posamezni sekciji. Vsa proga je razdeljena na tri sekcije.

Vsaka brigada, ki ima prav tako svoj štab, je samostojna celota. Razdeljena je na 4 do 8 čet, vsaka četa na vode in desetine. Ker je vsaka sekcija razdeljena na več odsekov in dela na vsakem odseku po več brigad, je bil za strokovna vprašanja osnovan poseben odsekovi svet.

Drugi najvažnejši sektor dela je v štabu poverjen kulturno-prosvetnemu oddelku. Tudi ta ima več odsekov in pododsekov. Propagandni odsek skrbi za podatke, ki jih potrebujejo dopisniki, pošilja poročila upravi radijskih postaj, skrbi za fotografsko gradivo, poseben pododsek pa se bavi z založniškim delom. Oddelek za kulturne prireditve skrbi za gostovanja gledališč, kulturnih skupin, za sprejeme delegacij, inozemskih brigad in pripravlja prireditve po brigadah. Poseben odsek prireja filmske predstave. Važno delo opravlja predavatelj-

ski odsek. Predavanja so razdeljena na štiri skupine: politično-vzgojna, poljudno-znanstvena, zdravstvena, strokovna. Strokovna predavanja so zamenjali strokovni tečaji, ki so izvežbali v kratkem času ves mladinski naraščaj, ki se tako lepo uveljavlja pri gradnji mostov, predorov, polaganju tračnic itd.

Važne so čitalne skupine, ki je njih naloga vzbuditi v mladini zanimanje za branje. Izdelan je bil načrt, kaj mora vsaka brigada prečitati. Čitalne skupine so dosegle svoj namen. Razvilo se je veselje za individualno čitanje.

Statistični oddelek zbira vsakodnevna poročila o delovnih uspehih, ki jih pošiljajo brigade na posebnih obrazcih. Prav tako zbira podatke z vseh drugih področij. Ta oddelek vodi tudi popis vseh mladincev, ki delajo na progi, kajti vsak dobi posebno legitimacijo, značko in spomenico. Vsaka brigada, vsaka četa ima svojega statističarja. Vsi podatki, ki jih statističarji zberejo, se strokovno prekontrolirajo. Statistični oddelek ne sprejme poročila, ki ga ni prej pregledal inženir in potrdil s svojim podpisom njegovo pravilnost.

Oddelek za fizikulturo prireja fizikalna tekmovanja. Vsaka brigada ima vsako jutro deset minut telovadbe. Intendantura skrbi za vso prehrano. Saniteta skrbi za zdravje mladincev. Ima svojo glavno bolnišnico in lekarno v Brčkem; po brigadah pa svoje brigadne ambulante.

Temelji naše prosvete

Bolj kot drugi narodi se je slovenski narod kulturno-gospodarsko in politično vzbujal s kulturno-prosvetnim delom, predvsem po zaslugi slovenske knjige.

To spoznanje potrjujejo tudi podobne ugotovitve naših narodnih nasprotnikov: Odtod njihova divja gonja proti slovenskim kulturnim tvorcem v preteklosti, odtod njihovo prizadevanje, da bi onemogočili ali zavirali razmah slovenske kulture, umetnosti,

Ves ta aparat vodi vse življenje na progi. Zadovoljstvo mladincev in mladink kaže, da ga vodi dobro. Mladina ne gradi samo proge, temveč tudi sama sebe. Za mnoge bo to najvišja šola, ki jo bodo napravili v svojem življenju. A tudi za tiste, ki se bodo še šolali, bodo življenjske in delovne izkušnje, ki si jih bodo nabrali na progi, dragoceno vodilo v nadaljnjem življenju.

Važno je naposled, da mladina ne živi zaprtega življenja v krogu svojih brigad. K vsem svojim prireditvam vabi vaščane iz vasi, kjer je nastanjena ali kjer dela. Za vasi je priredila posebne analfabetske tečaje, na svoja predavanja vabi vaško mladino, vse vaščane pa na filmske predstave. To niso malenkostne stvari, kajti tam je še mnogo ljudi, ki še nikoli niso bili v kinu, ki še nikoli niso videli tako živahnega življenja, kakršno se razvija sedaj okoli njih.

Prebivalstvo se vabilom mladine rado odziva. Kako pa spremlja delo mladine, gradnjo proge, kako se zaveda njene važnosti, nam razodevajo te besede starga kmeta:

»To progo nam je obljubila že Avstrija in trasirala jo je že predvojna Jugoslavija. Vse pa je ostalo samo pri obljubah. Titova Jugoslavija pa živi komaj malo več ko leto dni in že se gradi proga z največjo hitrostjo. Zgradila nam jo bo mladina, ki bo vso Jugoslavijo povedla na lepšo pot.«

Mladina Slovenske Koroške se pridružuje neštetim brigadam mladih delavcev s trdno voljo in prepričana, da sodeluje s tem tudi za svojo svobodo, za srečo mladega pokolenja.

Naj živi slovenska koroška mladinska delovna brigada na progi Brčko—Banoviči!

vensko kulturno žarišče v nekaj letih spremenilo v pokrajino, zapisano kulturni in narodni smrti. Medtem ko se je do svetovne vojne l. 1914 slovenski narod na Koroškem vse bolj prebujal iz stoletnega spanja, predvsem po zaslugi slovenske knjige in časopisja, mu je bila po l. 1920 vzeta vsaka možnost napredka. V Celovcu, do tega leta sedežu Mohorjeve družbe, ki je odtod pošiljaljala med ljudstvo letno na stotisoče slovenskih knjig, po letu

Primorske žene plešejo narodno kolo

znanosti in šolstva v nesvobodni dobi naše zgodovine, odtod zatiranje vseh kulturnih teženj in pojavov v Slovenskem Primorju in Slovenski Koroški po nastanku svobodnega kulturnega središča v Jugoslaviji leta 1918.

Primerjava splošnega kulturnega, gospodarskega in političnega napredka slovenskega naroda na jugoslovanskem in na nesvobodnem ozemlju najbolje dokazuje, kakšnega pomena je svoboda kulturno-prosvetnega življenja. Prav ta primerjava pa nam tudi dokazuje, da bi nadaljnja ločitev Slovenskega Primorja in Slovenske Koroške od narodnega središča prej ali slej nujno dovedla do popolne zaostalosti in s tem do kulturne in narodne smrti teh predelov Slovenije.

Slovenska Koroška je bila po zmagi avstrijskega vsenemškega šovinizma, ki je na Koroškem od nekaj desetletij nazaj, l. 1920 popolnoma odtrgana od ostale slovenske narodne celote. Hkrati so bile kljub vsem pristavkom mirovnih pogodb nasilno uničene vse ustanove in tako se je nekdanje slo-

vati splošnega razvoja kulturnega središča. V teh razmerah je treba iskati vzroke za vidno nazadovanje celo pri kulturno aktivnem delu koroških Slovencev, v tem je tudi razlaga za ugotovitev, da smo ostali na Koroškem komaj na stopnji kulturnega razvoja slovenske čitalniške dobe.

Zadnji, najstrašnejši udarec pa je slovenskemu duhovnemu življenju na Koroškem zadal divjaški nacizem. Z uničenjem politične samostojnosti slovenskega središča so nemški imperia- listi prevzeli tudi popolno uničenje kulturnih sredstev koroških Slovencev. Z nečloveškim nasilstvom so bili uničeni skromni ostanki slovenskih kulturnih ustanov na Koroškem, uničene predvsem tudi zadnje, celo najbolj zastarele slovenske knjige. Po dosedanjih nepopolnih ugotovitvah je romalo 40.000 slovenskih knjig na ognjišče nemških »kulturonoscev«. Tako je slovensko ljudstvo na Koroškem po zaslugi bezprimernega divjaštva nemških šovinistov oropano še zadnje slovenske knjige.

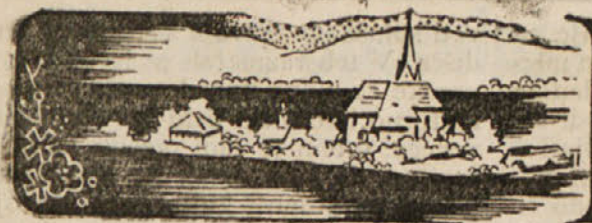
To je položaj, ki ga mora obvladati slovenska prosvetna zveza na Koroškem. Brez vsakršnih sredstev in pripomočkov naj posreduje slovenske kulturne vrednosti ljudstvu, ki je ob krvavem nasilstvu in uničenju človeškega dostojanstva po nemškem fašizmu bolj kot kdaj prej spoznalo, da mu je tako pojmovanje človeških nalog popolnoma tuje. In ravno v tem spoznanju se je rodil kulturni čudež Slovenske Koroške: V neizprosni, krvavi osvobodilni borbi koroških Slovencev so padle vse umetne ovire, ki so skušale pretrgati živo skupnost Slovenske Koroške in ostale Slovenije! Ona koroška mladina pa, o kateri so nekateri med nami žalostno modrovali, da nikdar več ne bo brala Slovenskih večernic, nam je s partizanskih zvez z brzostrelko v roki prinašala najnovejše Župančičeve pesmi in nove borbene od Kajuha in Mateje Bora. Ta mladina nas je s čudovito vezjo nove partizanske narodne pesmi v najusodnejšem času slovenske zgodovine povezala v živo, zaveštno skupnost. To so dejstva, ki jih ne izbrise nobena »znanstvena« ugotovitev, da po svojem besednem zakladu, po obliki glav in izmeri čeljusti, predvsem pa po svojem duhovnem doživljanju ne spadamo v »kulturno območje« svojega slovenskega naroda. Kdor jih noče priznati, je slep ob navdušenju in zaletu naše mladine v prosvetnem delu.

Jesenska doba pomeni za naše kulturno-prosvetno delo novo poživitev vseh naporov. Prosvetna centrala in vse kulturno-prosvetne edinice pripravljajo načrte za novo sezono. Ko razmišljamo o možnosti kulturno-prosvetnega programa, se nam odkrivajo temelji naše kulturne samobitnosti. V naših dneh je to predvsem slovenska knjiga. Zato postavljamo na čelo vsemu našemu kulturnemu stremljenju zahtevo, da dobi slovensko ljudstvo Koroške v najkrajšem času to, česar ga je nemški šovinizem načrtno oropal: slovensko knjigo kot najbolj ustrezajoče sredstvo za graditev žive narodne in človečanske kulture. Z njo bo dobilo spet to, kar si je v svojem odporu proti nemškemu nasilju samo priborilo: živo povezanost s kulturo svojega slovenskega naroda in vsega ostalega sveta. Te pravice mu ne more nihče odrekati.

Ko drugi zbirajo v pomoč svojim rojakom obleke, pričakujemo koroški Slovenci tudi pomoči v svoji duhovni in kulturni stiski. Oropani bolj kot drugi vseh gmotnih vrednot ne kličemo samo po obleki in kruhu, ampak kot kulturni narod v podvojeni meri po oblačilu za našega duha in po hrani za našo napredka, resnice in lepote žejno dušo. Kličemo po nadomestilu za vse tiste desetisoče slovenskih knjig, ki nam jih je kot najdragocenejši zaklad uničil podivjani nemški šovinizem.

Ob nedavno izraženi želji odgovornih državnikov, da naj bi se čimprej obnovila blagovna izmenjava s sosednjimi državami, se glasi naša zahteva: Prve pošiljke te izmenjave morajo koroškim Slovincem zopet omogočiti dostop do veličastne lepote slovenske kulture.

Dr. Mirt Zwitter.

Po naši zemlji

SELE

V noči med 26. in 27. avgustom je v celovski bolnišnici po kratki, hudi bolezni preminul Šimen Pristovnik, po domače Hus. Bil je Slovenec z nepogljivo narodno zavestjo, ki se je nikoli ni ramoval. Bil je trden in pošten značaj, zato pa je bil tudi nastom trn v peti. Tudi njemu fašizem ni prizanesel. Njegovo gostoljubje je privabilo tudi slovenske borce-partizan pod njegovo streho, kjer jim je postregel, kakor jim je najbolje mogel. Izdan je bil ter je moral kakor mnogo drugih v zapore. Eden od sinov je bil pri vojaki, za Husa in njegovo družino se je pričenal križev pot. Njega so vtaknili v Stein na Donavi, hčerko v München, ženo v Waldheim, sina pa v Celovec, od koder so ga potem odpeljali na Dunaj, kjer je bil 29. aprila 1943 umorjen. To je bil strahovit udarec. Vendar oče tega ni mogel popolnoma verjeti. Še celo po svojem prihodu domov je trdil, da je videl svojega sina in da se bo še vrnil. Ni mogel verjeti, da bi bil kdo lahko umorjen samo zato, ker je ljubil svoj narod nad vse.

Drugi udarec je bil, ko mu je v taborišču umrla žena, mati, ki je žalovala za umorjenim sinom. Ta dva udarca in še taboriščno življenje ga je strlo. Ko je prišel domov, je že nosil v sebi, čeprav na videz zdrav, kal bolezni. Domov je prišel samo umret. Bolezen ga je vrgla na posteljo in kljub najskrbnejši negi je umrl v celovski bolnišnici.

Kako je bil priljubljen, je pokazal njegov pogreb. Množica ljudi iz vseh krajev, njegovi sotrpini iz taborišča, izseljenci, partizani, vse ga je spremljalo na zadnji poti. Moški pevski zbor mu je zapel na domu in ob grobu žalostinke »Vigred se povrne« in »Nad zvezdami«.

Za domovino, ki se mora še vedno boriti za svobodo, je dal najdragocenejšo žrtve: sina, ženo in nazadnje še sam sebe. Zato Ti mi, dragi Šiman, ob Tvojem grobu prisegamo, da se hočemo boriti do zadnjega za fisto, za čimer si hrepenel in se boril vse svoje življenje! Spi mirno v domači zemlji, ki si jo tako ljubil. **Janko.**

PARTIZANSKI IZLET V SELAH

Dne 21. septembra zvečer in 22. septembra dopoldne je bil v Selah partizanski izlet, ki ga je priredil Okrajni odbor OF Borovlje. Ob kresovanju na Kališču so izvajali v soboto uspel program mitinga, ki je bil zelo dobro obiskan. Narodne in partizanske pesmi so se razlegale iz mladih grl borcev za svobodo in poživljale celoten spored. V nedeljo dopoldne po maši je bil v Narodnem domu drugi del izletnega programa. V nabito polni dvorani so gledalci pazljivo poslušali izvajanja gostujočih skupin. V prav dobrem razpoloženju so s pesmijo »Hej, Slovani« zaključili drugi del sporeda.

IZ ŽELINJ

Pozno se oglašamo, vendar moramo povedati, da kljub temu nič manj ne spoštujemo svojega materne jezika in se veselimo vsake nove številke »Slovenskega vestnika«, ki nam vzpodbuja, da vztrajamo v našem pravičnem boju tudi tu na severu, ob vzhodu Svinjske planine.

Pri nas je prav tako vladala germanizacija in zadala našemu ljudstvu težke rane. Toda vseeno smo ostali Slovenci tudi na Želinjah trdni in nismo zatajili svojega slovenskega rodu. Dokazali smo, da smo Slovenci trden narod in da se ne damo izkoreniniti iz naše zemlje.

25. avgusta smo praznovali zlato poroko Rudolfovega očeta in matere. S svojo delavnostjo, zavednostjo in poštenostjo sta bila vse svoje življenje resničen vzgled vse občini. Kako sta priljubljena, je pokazala velika množica ljudstva, ki je počastila zlatoporočca. Od leta 1908. do 1942. je bil

Rudolfov oče cerkveni ključar ter načelnik Posojilnice na Želinjah, dokler nam je nacisti niso zaplenili. Zločinski fašisti so tudi njega, slabotnega starčka skupaj z vso družino izselili. V 13 mesečnem trpljenju je v izgnanstvu ohromel.

Vse ljudstvo kliče zavednemu Rudolfovemu očetu in materi: »Na mnoga in svobodnejša leta!«

DOB PRI PLIBERKU

Osmega septembra je bil lep sončen dan. Mladina iz prijaznega Doba je povabila na svojo prireditev in pokazala kaj zna. In res, kdor je prišel, je moral priznati, da je tako lepah popoldnevo le malo preživel. Spored je bil nad vse proster. Predvsem so bile za nas nekaj novega gimnastične vaje, ki so jih izvajali naši najmlajši pionirčki, pa tudi odrasla dekleta. Proste vaje ob zvokih narodnih pesmi so vsem zelo ugajale. Bile so lepe skupine in slike, v katere je bilo vložena mnogo truda. Na tem mestu izrekamo priznanje tov. Justu, ki je s svojo požrtvovalnostjo in sposobnostjo pripravila uspešni nastop. Deklamacije so bile pristrčno podane, posebno je presenetila mala štiriletna Šoštarjeva Milka z Gregorčičevo »Naša zvezda«. Tov. Potočnik je obravnaval vprašanje povzdige naše vasi za narodno prosveto. Sledila je igra »Tri sestre«, ki je bila zelo dobro podana, vmes pa je ljubko prepeval mešani zbor pod vodstvom Marice Kušejeve in s tem doprinesel svoj delež k uspehu prireditve.

Gospodarsko zapostavljanje koroških Slovencev

Iz Važenberga poroča tiskovna služba OF:

Slovenski protifašist Florjan Kralj iz Smarjete pri Važenbergu stanuje s svojo šestčlansko družino v enem samem stanovanjskem prostoru. Kljub zdravniškemu spričevalu in kljub gradbenemu dovoljenju stanovanjskega urada pri koroški deželni vladi ni dobil vse do danes od okrajnih oblasti v Velikovu nobenega gradiva, da bi si postavil hišico.

V istem času pa so dobili vsi drugi prebivalci občine vse gradivo, za katerega so zaprosili, čeprav bi težko dokazali nujnost.

Florijan Kralj je zaradi svojega nemogočega vlažnega stanovanja izgubil že sedem otrok. Vendar pristojne oblasti po vseh lepah besedah in obljubah še vedno čakajo z dejanji.

Nacistični napad v Globasnici

Na žeganje v Globasnici, 17. septembra 1946, je na vrtni veselici, ki jo je priredila globaška požarna bramba, bivši SS-ovec in član NSDAP Smrečnik Jakob iz Večne vasi napadel tovariša Janeza Cirgoja. Zvečer je bivši SS-ovski policist sunil v kuhinji pri Šoštarju slov. zdravnika dr. Markiča tako močno, da se je zgrudil na tla, kjer je obležal. Domačih orožnikov pa kljub ovadbi ni bilo blizu.

Ponoči ob pol dveh pa je 12 nacističnih pretepačev napadlo tovariše Hinkota Korena, Miho Buteja in Janeza Kajžerja, ki so se vračali v Večno vas. Tovariša Kapuna pa so na njegovem domu močno pretepli. Med napadalcem so bili poleg zgoraj omenjenega Smrečnika še sledeči nacisti: bivši član SA Janez Smrečnik iz Večne vasi, Dlops Jože iz Podgore, Miher Štefan in Alojz, p. d. Jurjeva iz Bistrice pri Pliberku.

GLOBASNICA

V nedeljo, dn 8. septembra, je bil v Globasnici občni zbor Slovenskega prosvetnega društva, ki je bilo ustanovljeno že leta 1903 in v fašistični dobi prepovedano. Sklenili smo, da svojemu društvu damo tudi ime, ki ga doslej ni imelo. No, in ker leži Globasnica prav na vzhodu Pece, kjer spi kralj Matjaž svoje tisočletno spanje, smo imenovali naše društvo »Mat-

jaž«. Nacisti so nam uničili in oplenili vse društveno premoženje in treba bo mnogo truda, preden bomo vse vsaj za silo nadoknadili.

Kot zastopnik SPZ je prišel na občni zbor tov. Tone Wutej, ki je obrazložil pomen kulturnega dela na Slovenskem Koroškem.

Izvolili smo novi društveni odbor, v katerem je zastopana predvsem mladina. Uverjeni smo, da bo naša mladina branila z vsemi silami svojega »Matjaža«, dokler ne bo dosežen naš dokončni cilj. **F. K.**

Žandarmerija ščiti nacistične zločince

Iz Železne Kaple javlja tiskovna služba OF:

V noči od 10. na 11. september 1946 so nacistični zlikovci odstranili tablo občinskega odbora OF v Železni Kapli. Poveljnik orožniške postaje Lutz, ki je v nacistični dobi opravljal službo v Jugoslaviji in je registriran nacist, je zalotil zlikovce pri delu, vendar ni ničesar ukrenil proti njim, ampak jih nasprotno celo ščiti. Nekaj dni poprej so isti zlikovci pobili šipe na oknih krajevne pisarne OF.

Koroški Slovenci in antifašisti so ogorčeni nad tem, da orožništvo ščiti nacistične in tuje fašistične zlikovce, ki neprenehoma napadajo antifašistične Korošce in njihove ustanove.

Nacisti še vedno razsajajo po Koroškem

Tiskovna služba OF poroča iz Šent Lipša v Podjunu:

Znanega slovenskega protifašista Gregorja iz Dol so na ženitovanju njegovega sorodnika v Št. Lipšu napadli trije znani nacisti in bivši SS-ovci. Ozmerjali so ga z izrazi »prekleti komunist«, »bandit« itd. ter ga pretepli do nezavesti, nato pa ga pustili ranjenega vso noč na prostem. Ko se je prebudil iz nezavesti, se je splazil do prve hiše, kjer so mu nudili prvo pomoč in ga obvezali.

Orožništvo ni ničesar ukrenilo proti napadalcem Fritzu Križeju in Mihaelu Thalerju.

ZBOROVANJE OF V SLOVENJEM PLAJBERKU

Dne 15. 9. 1946 je bilo v gostilni pri Lauseggerju v Slovenjem Plajberku zelo dobro obiskano zborovanje OF. Govoril je tov. Tone Butej in osvetlil naš narodni položaj na Koroškem v luči političnega dogajanja v svetu. Dejal je med drugim, da je v drugi svetovni vojni zavladala napredna misel demokracije, ki zmaguje tudi danes in je naš najmočnejši zaveznik v borbi za naše pravice. Navzoči so z odobravanjem sledili izvajanjem govornika. V razgovoru so razkrinkali širjenje lažnih vesti domačih nacistov, ki hočejo razbremeniti svojo obteženo vest. Zborovanje se je končalo s pesmijo, ki sta jo izvajala moški in dekliski pevski zbor.

MIKLOVA ZALA NA ŽIHPOLJAH

V nedeljo 22. septembra ob 3 popoldne so Hodišani gostovali z »Miklovo Zalo« na Žihpoljah. Dvorana je bila nabito polna. Nad 400 ljudi je navdušeno spremljalo igro, nadaljnjih 400 pa jih je zopet odšlo, ker v dvorani ni bilo več prostora. Pred igro je govoril dr. Mirt Zwitter. Sodelovala sta tudi moški pevski zbor z Radiš in mešani mladinski zbor iz Kotmare vasi. Vseh 48 igralcev je prišlo iz Hodiš na Žihpolje peš, ker jih niso hoteli prepeljati z avtobusom ali vsaj tovornim avtom.

BISTRICA V ROŽU — SVEČE

Dragi naš prijatelj, »Slovenski vestnik«! Dolgo te nismo pozdravili, morda smo že zadnji; toda gotovo nam tega ne boš zameril, kajti preobloženi smo bili z delom, ne samo na žitnem, temveč tudi na kulturnem in prosvetnem polju. Upamo si trditi, da noben društvo širom Slovenske Koroške ni imelo toliko prireditev kakor naše. Tudi naši pionirčki so se že večkrat

postavili. Pevci so sicer v zadnjem času malo zadremali, upamo pa, da bo petje, ko se dan skrajša, zopet oživelo. Ze sedaj kličemo našim mladincem, da se pripravijo na pevske vaje. Torej, dragi prijatelj, bodi prav prisrčno pozdravljen. Obljubljamo ti, da ti bomo v bodočnosti prav pridno dopisovali. **J.**

Prebivalstvo

zahteva odpust nacističnega orožnika

Iz Št. Jakoba v Rožu javlja poročevalska služba OF:

Slovensko prebivalstvo je na svojem javnem zborovanju v Št. Jakobu sprejelo resolucijo, v kateri zahteva odpust znanega zagrizenega sovražnika koroških Slovencev in registriranega nacističnega poveljnika orožniške postaje Baderja. Naslednjega dne je zastopnik KPOe na seji občinskega sveta prebral omenjeni sklep. Celotni občinski svet je soglasno sprejel resolucijo, torej tudi zastopniki SPOe in OeVP. Vsi so enodušno zahtevali odstranitev Baderja iz Št. Jakoba v Rožu.

NACISTIČNA UČITELJICA V LEDENICAH

Kakor drugod po Koroški, tako tudi pri nas v Ledenicah ne manjka raznih nacističnih potohujencev, ki še danes »kot volkovi v ovčji koži« rovarijo in skušajo s svojo zločinsko propagando in grožnjami odvrčati Slovence od njihovega boja za resnično svobodo, za katero je dala tudi naša občina toliko žrtev.

Ni slučajno, da bo poučevala slovenske otroke v Ledenicah znana nacistična učiteljica Samonig iz Loč, medtem ko so bili z zadnjim ukrepom koroške deželne vlade odstavljene še zadnji slovenski protifašistični učitelji.

Ali se tako izpolnjujejo obljube in zagotovila o enakopravnosti in popravni krivic slovenskemu ljudstvu na Koroškem? Takšno početje ni nič drugega kot brezobzirno nadaljevanje raznarodovanja, ki je zahtevalo od koroških Slovencev že v prvi republiki, posebno pa v dobi nacizma težke in krvave žrtve.

Kljub temu pa bomo ostali trdni in enotni, kot smo bili v času oborožene borbe proti nacizmu. Še čvrsteje se moramo združiti v našem vsenarodnem gibanju, da bomo tako kot vsem nalagam, ki nas čakajo v bodočnosti. **A. P.**

OBČNI ZBOR PROSVETNEGA DRUŠTVA NA BRNCI

Zadnjo nedeljo je bil ob obilni udeležbi pri Prangarju na Brnci občni zbor Prosvetnega društva »Dobrača«. Navzočih je bilo nad 100 ljudi iz Brnce in okolice. Kot zastopnik PZ je govoril tov. Tone Butej. Navzoči so pokazali veliko zanimanje za narodno prosveto, tako da je potekalo zborovanje zelo živahno. Sledil je kulturni program, ki sta ga posrečeno izvajala dekliski in moški zbor. Pesem brnških pevcev in pevk je dala prosvetnemu zborovanju prazničen okvir. Brnčani, ki so pogumno izpričali svoje slovenstvo pod hitlerjevskim nasiljem, bodo stali tudi nadalje neomajno kakor Dobračni braniku slovenske kulture ob Zilji.

Slovenska prosvetna zveza naznanja

za nedeljo 29. septembra 1946:

v Radigundu pri p. d. Erhartu ob 4 popoldne igra »Pri gospodarju«; v Globasnici pri Šoštarju ob 4 popoldne igra Divji lovec; v Glinjah pri Cingelcu na Trati ob 3 popoldne igra »Divji lovec«; v Svečah pri Adamu ob 3 popoldne igra »Raztrgancje«; v Skoficah v društveni dvorani ob 3 popoldne informativni sestanek. Vključene so pevske točke, nato veselica (žeganje), igra godba iz Celovca »Pick As«.

za nedeljo 6. oktobra 1946:

v Pliberku v dvorani kina ob 9 dopoldne občni zbor Prosvetnega društva; v Rinkolah pri Kajžarju ob 4 popoldne občni zbor Prosvetnega društva za Vogrče in okolico.

Mladinci in mladinke za Brčko—Banoviči

Organizatorji mladincev in mladink za delo na mladinski progi Brčko—Banoviči so nam poslali sledeče vrstice v objavo:

Naša pogajanja z oblastmi za potno dovoljenje in delo na progi Brčko—Banoviči so v polnem teku in vse kaže, da bomo v najkrajšem času dobili potrebne potne listine.

Dne 21. septembra 1946 sta dva odposlanca oddala skupno prošnjo za potna dovoljenja pri notranjem ministrstvu na Dunaju za 215 mladincev in mladink. Predstojnik pristojnega oddelka, višji vladni svetnik dr. Seidler, je prošnjo sprejel z zagotovilom, da jo bo sporazumno z zunanjim ministrstvom takoj rešil in poslal Zavezniškemu svetu v odobritev. Rešitev te prošnje lahko pričakujemo v enem tednu.

Ker ne smemo čakati do zadnjega trenutka, sporočamo vsem udeležencem mladinskega odposlanstva, da je treba pripraviti za pot sledeče stvari:

Osebne dokumente, ki so za vsakogar neobhodno potrebni.

Dalje pripravite po možnosti: eno obleko, eno delovno obleko (tudi dekleta naj vzamejo po možnosti hlače s seboj), en par močnih čevljev (gozderice), en par lahkih čevljev, eno odevjo (koc), štiri pare nogavic, dve garnituri perila, toaletne potrebščine (milo, brisačo, brivske potrebščine, zobno ščetko, glavnik itd.), jedilni pribor, eno jedilno posodo, en zvezek in svičnik, suhe hrane za dva dni, nahrbtnik (ne kovčeg).

Nihče pa naj ne ostane doma, če mu ena ali druga stvar manjka.

O točnem datumu odhoda in o kraju zbirališča vas bomo pravočasno obvestili.

Rožani zahtevajo odpust nacističnih učiteljev

Iz Borovlj poroča poročevalska služba OF:

Protifašistično prebivalstvo Roža je na javnem zborovanju OF v Borovljah sprejelo enodušen sklep, ki ga je naslovilo na deželno šolsko oblast. V njem ugotavlja, da je v šolah Roža, od Sveč pa do Šmarjete, še vedno 17 registriranih nacistov, medtem ko so bili 31. julija 1946 brez odloga odpuščeni slovenski antifašistični učitelji. V resoluciji je rečeno dobesedno:

»Pri koroški deželni šolski oblasti so še vedno na delu sile, ki nečesto prelomiti s sistematično germanizacijo v koroških dvojezičnih šolah, ki traja že več desetletij. Nasprotno, te sile nadaljujejo z znanimi ponemčevalnimi metodami na dvojezičnih šolah Slovenske Koroške, ki so jih uporabljali že Südmarka in po nacizmu nagrajeni Heimatbund pod vodstvom vojne-

ga zločinca Maier-Kaibitscha. Njihov cilj je jasen: Za vsako ceno hočejo poraženi velenemški miselnosti spet pripomoči do veljave in oživiti tradicionalne težnje nemškega »Dranga nach Osten.«

Zaradi tega zahteva slovensko antifašistično prebivalstvo:

1. Da se takoj odpusti vse nacistično učiteljstvo na ozemlju Slovenske Koroške.

2. Namesto odpuščenih nacističnih učiteljev naj se takoj zopet nastavijo domači protifašistični učitelji, ki obvladajo slovenski jezik; v prvi vrsti vsi odpuščeni učitelji.

3. Vse šolske svete in šolske oblasti je treba nemudoma očistiti nacističnih uradnikov in nameščencev in tudi takih, ki so prežeti z nacistično miselnostjo.

Resolucija se konča s sledečo ugotovitvijo:

»Ne bomo več trpeli, da bi taki učitelji vzgajali našo mladino v medsebojnem sovražstvu in ji znova vcepiljaci nacistični strup. Koroške oblasti so dovolj govorile in pisale o rešitvi šolskega vprašanja Slovenske Koro-

ške; sedaj pa zahtevamo dejanj in to takih, ki bodo zadovoljila prebivalstvo in medsebojno zblížala oba naroda.«

Občinski svetniki SPOe in OeVP proti slovenskim napisom

Tiskovna služba OF poroča iz Škofije: Dne 31. avg. 1946 je na občinski seji v Škofičah zastopnik KPOe tovariš Media predlagal, naj bi se vpeljali na šoli in na občinskem žigu dvojezični napisi, ker so Škofiče občina s pretežno slovenskim prebivalstvom. Poleg tega so vse tri stranke pri volitvah obljubile Slovincem vse pravice. Čas bi bil, da bi začeli te obljube izpolnjevati. Zupan Jože Kopeinig je kot zastopnik SPOe odklonil predlog in njegovemu mnenju so se pridružili vsi zastopniki SPOe in OeVP. S tem so dokazali svoje protislovensko in nedemokratsko mišljenje nasproti Slovincem svoje občine.

Sicer pa moramo ugotoviti, da doslej v nobeni občini Slovenske Koroške ni ne slovenskega in ne dvojezičnega napisa.

Nekaj o vsakdanjem življenju naših ljudi

Pri romanju po slovenskih dolinah vidiš ljudstvo povsod pri delu. Mlado in staro se trudi za kruh.

Vso spomlad so kmetje, predvsem podjurski in rožanski, s strahom opazovali svoja polja in travnike. Dolge tedne ni bilo kapljice dežja, sonce je pripekalo in vedno slabše je kazalo za letino. V juliju se je narava vendarle zopet oživela. Krme so sicer v splošnem malo pridelali, vendar je žito razmeroma dobro obrodilo, zlasti tam, kjer podjed ni napravil prevelike škode. Tudi foča in neurje nista prizanašala. Kraji od Podgorij v Rožu do Kaple na Dravi in Kožentavra so zelo trpeli, tudi okolico Malošč je zdelala toča. Na splošno lahko ugotovimo, da bodo letos vsaj kmečki domovi imeli dovolj kruha, čeprav bodo ponekod pogrešali ajdove žgance. Pridetek koroze in krompirja sta srednja.

Gospodarstvo in delo je ena stran kmečkega življenja. Druga stran je politično in kulturno življenje. Tu pa nam je dolgoletna morija zadala težke rane, ki nas vendar niso smrtno zadelje. Ljudstvo, predvsem njegova mladina, se zopet zbira k novemu delu in k novemu ustvarjanju. Zborovanja, sestanki, odrski prizori in pevski nastopi se množijo in čeprav še niso v popolnem razmahu, so vendar znak napredka, ki ga je rodilo zlasti zadnje leto. Mnogo dobre volje je opaziti pri tem delu in tudi resnega prizadevanja, kako premostiti zapreke, katere zastavlja celo slovenskemu kulturnemu delu današnja oblast, ki pač tudi danes za slovenske potrebe ne kaže nikakršne-

ga razumevanja. Povsod delajo okrajna glavarstva obnavljanju slovenskih prosvetnih društev največje ovire. Kjer zadostne predpisom zakona iz leta 1945, tam se oblast sklicuje na društveni zakon iz leta 1869 in obratno. Odrji so porušeni, kulise odpeljane, knjižnice zažgane. Kljub vsem navedenim težavam se naši nasprotniki zama trudijo, da bi zavrlji ali celo zatrlji naravni razvoj in tok časa. Če človek vidi požrtvovalnost pri vajah, posebno pri vajah za »Miklovo Zalo«, tedaj se te nehotne polasti zavest, da ni sile, ki bi ustavila razvoj. Nad 30 večerov je žrtvovala pliberška mladina in to po težkem poletnem delu, da po kaže narodu, kaj zna. Ko so v noči od 14. na 15. avgust »kulturonosi« raztrgali in razrezali vse kulise, tedaj je volja mladine postala le še bolj železna. Nič manj niso pokazali na kulturnem področju Hodišani in Šentjakobčani, Brnčani, Svečani, Selani in drugi.

Tudi slovenske radijske oddaje so od časa do časa dobre. Da ni vse na višku, drži, da pa ravno tu še nismo mogli in smeli zastaviti vseh svojih moči, tudi drži. Radijska oddaja mora biti odsev življenja koroških Slovincem, in sicer vseh, ne samo poedincev, mora biti izraz naše zgodovine, osvobodilne borbe, naših prizadevanj za pravice ljudstva. Zato moramo zastaviti vse svoje sile. Povedati moramo svoje želje, stvarno kritiko, a tudi pomagati moramo.

Dne 15. avgusta se je ljudstvo zbralo okoli svojih narodnih svetišč. Pri naši Gospej, v Gorjah, pri Sedmih

studencih, pri Mariji na Zilji, v Podgorjah, na Žihpoljah, v Tinjah, v Grebinskem kloštru, v Nonči vasi, v Dobri vasi in Železni Kapli. Višek je dosegla proslava Marijinega praznika na Žihpoljah, kjer se je zbralo več ko 4000 vernega ljudstva. Lahko rečemo, da je ta dan bilo okroglo 20.000 Slovincem-romarjev na nogah.

Dne 22. in 23. avgusta je bila v Šent Rupertu pri Velikovcu zbrana študentska mladina. Po dolgih letih zopet študentski sestanek, kakršne smo imeli tudi prejšnja leta. O vseh perečih problemih smo razpravljali: o uvrstitvi posameznika v celoto, o zdravem odnosu med posameznikom in skupnostjo, o življenjskih vprašanjih malega naroda in zlasti o našem delu slovenskega naroda, o naši politični in tudi kulturni zgodovini, o sedanjem položaju v svetli in o bodočem razvoju. Vse to je mladini, ki je morala dolga leta gledati svet le skozi nemška očala, odprlo nove poglede v svet. Študij sam je kot razgledni stolp z velikimi okni na vse strani: vedno više mora stopati mladenič in vedno treznejše in pravilnejše mora opazovati, kar se dogaja okoli njega.

Ob večerih radi vprašujemo, kaj bo z mirovno konferenco. Počasi delajo gospodje, saj morajo rešiti težko nalogo, ovire so velike, narodi, katere je vojna najhuje zadela, so našli — žal — le malo razumevanja za svoje pravice. Kdaj bodo razpravljali o Koroški? je drugo vprašanje, katero največkrat slišimo. Ljudstvo, ki ga je so sed obsodil na smrt, noče in ne sme stati ob strani, kadar se odloča njegova usoda. Z velikim zanimanjem se naše ljudstvo udeležuje vsega političnega dogajanja, kajti od tega, kakšen bo razvoj političnih dogodkov in koliko bo k temu razvoju doprineslo naše ljudstvo samo, je odvisno naše bodoče življenje.

Danes se kljub poletnemu času zelo mnogo čita. Tudi čas tako imenovanih kislih kumarcev je vedno spet posejan s prav razburljivimi dogodki.

Mnogo razburjenja je na Slovenskem Koroškem povzročil nenadni odpust slovenskih učiteljev, zbiroma uradno postopanje proti onim, ki so svojo šolsko nalogo najbolj vestno izpolnjevali. Narod vprašuje: ali je oblast znova hotela dokazati, da za Slovence na Koroškem ni prostora. Mogoče to celo lahko tolmačimo kot poklon Maier-Kaibitschu. Hudomušneži so mnenja, da bo Maier-Kaibitsch lepaga dne ali »pobegnili« ali pa v zaporu »umrli«, ker bi tako naredil nekaterim tukajšnjim gospodom zelo veliko uslugo. Če pride do procesa, tedaj bo težko ločiti vrtnarja od pomočnikov.

Tako ljudstvo živi in misli tudi sedaj, čeprav so mislili, da ga bodo ohladili aprilski vodni curki. Ljudstvo ni pozabilo svoje »golgot« in vestno čuva svojo bodočnost. R.

KOROŠKA V BORBI

Pismo vesničnega avstrijskega antifašista slovenskim satepinom v Dachau-u

Tiskovna služba Osvobodilne fronte v Celovcu poroča:

»Sedanji dunajski mestni svetnik za kulturo in ljudsko prosveto dr. Viktor Matejka, ki je moral zaradi svoje ljubezni do avstrijske domovine in zaradi povezanosti z ljudstvom med prvimi Avstrijci leta 1938 v Dachau, se je tam seznanil s koroškimi Slovinci in jim sedaj napisal pismo. V njem jim izraža polno priznanje in ponos za njihovo odločno in junaško zadržanje v koncentracijskem taborišču Dachau. V naslednjem prinašamo vsebino pisma v celoti:

»Dachauskim Slovincem!

Ko je nemška soldateska zasedla vašo deželo in ste kot druge zasedene dežele občutili divjanje gestapa, so tudi vas pognali v Dachau. Tam ste pomešali svoje slovenske barve s pe-

stro mešanico narodov, ki je tu odkrivala pravi obraz nacističnega osvobajanja. Mi, stari priporniki, preživeli žrtve neke prejšnje »osvoboditve«, smo vas tam pozdravili, vas skušali seznaniti s pogoji taboriščnega življenja in vam pomagati, kjer koli je bilo mogoče.

Narodnostnih predsodkov nismo poznali. Vsi smo se borili proti skupnemu sovražniku in posebno vi — dobro se spominjamo — ste bili v svoji borbi posebno trdovratni. Imenovali smo vas »partizane«, kajti vaša dežela se je z vso odločnostjo borila proti tujemu gospodstvu in vi vsi ste bili neločljivo povezani s pojmi ljudske vstaje in državljanske vojne; tako, kakor so bili živo utešeni v imenu Tito.

Zaradi tega ste uživali naše posebne simpatije. Sredi brezupnosti zmag in predaj je prinesel vaš odpor v naše

življenje svoboden dih borečega se življenja, ki raje umre, kakor pa bi se predal. In bili ste tudi v taborišču pogumni, tudi tam ste se borili. Bili ste drugim zgled solidarnosti, študentje, profesorji, delavci in kmetje, zgled, ki je vse obvezoval, da so vas posnemali.

Del vaše borbenosti v taborišču se je izražal v negovanju vaše narodnosti, kar se je najbolje posrečilo s slovenskim pevskim zborom pod vodstvom nepozabnega prijatelja Hartmana a n a. Meni in mnogim mojim prijateljem iz Dachaua bo za vedno ostalo v spominu, kako je prepeval vaš zbor. Iz teh pesmi je odseval značaj junaškega ljudstva. Kljub vsem zoprotnostim taboriščnega življenja ste se oklepali svojega zbora. Po njem ste govorili in postal je vaš simbol. Z njim ste si ustvarili svojo narodno zastavo, pod katero ste se zbirali in duhovno poživljali. In kako je prepeval ta zbor! Slovani so na splošno zelo nadarjeni pevci. Tudi Poljaki in Čehi v taborišču so v tem pogledu marsikaj nudili. Toda venec zmage ste si brez dvoma priborili vi. Ko so zadonele vaše pesmi, je vse obnemelo. Vaš zbor je bil kot mogočne, mnogoglasne orgle, ki se je disciplinirano, z visoko glasbeno nadarjenostjo in z brezprimerno ljubeznijo posvetil nalogi, da prepeva in s tem priča o živi sili naroda, ki se

zna upreti svojemu tlačitelju prav tako s pesmijo kakor z orožjem v roki. Da, o narodu, ki se še vedno bori.

Spomin na ta zbor Slovincem nam bo ostal za vedno kot dragocen dar. Vedno se bomo spominjali, kako ste se vadili, na cesti, v kakšnem kotu za starimi slamnajačami, in vse to v tako skopo odmerjenem prostem času. Glad ni mogel zlomiti vaše volje, prezirali ste svojo telesno slabost. Niste se ozirali na vreme. Pogosto smo stali dve uri na »apelu«. In takoj nato ste bili pripravljani peti, da bi pojoč zmagali nad nasiljem in zatiranjem.

Prepevedali so vam peti in vendar ste peli. Zahtevali so od vas, da bi peli nemško in s tem igrali za gospode Slovence. Niste storili tega: Borili ste se za svoj jezik in svoje pesmi kot levi. Tega vam ne bomo nikoli pozabili. Tam v taborišču smo skovali svojo borbeno skupnost. Zelel bi vas še enkrat videti, se pogovoriti z vami. Mogoče mi kdo od vas napiše pismo, mogoče celo kdo od vas pride na Dunaj, mogoče vas bom celo kdaj obiskal, potem mi boste zapeli pesmi vaše domovine, junaški spev naroda, ki se je osvobodil sam. Zato vas pozdravljam, moji slovenski prijatelji iz Dachaua in upam, da moj klic ne bo ostal brez odmeva.

Viktor Matejka, lastnorčno.«

Moskva v znamenju bodočnosti

Kakor znano je pred nedavnim delegacija avstrijskih sindikatov obiskala Sovjetsko zvezo. O svojih vtisih in opazovanjih poročajo razni člani delegacije. V naslednjem prinašamo opazovanja tajnika kovinarskega sindikata, socialističnega Teplija, kakor jih je podal v »Oesterreichische Zeitung«.

»Ko smo se peljali z letališča v mesto,« pripoveduje tajnik Teplij, »smo zagledali na robu mesta veličastno zgradbo, zidano v modernem slogu, ki se je ostro odražala od svoje okolice. To je bila palača Centralnega sveta sovjetskih sindikatov. Močno nas je presenetilo, da smo našli tako palačo v predmestju in temu začudenju smo dali tudi na zunaj duška. Naš gostitelj, predsednik poštnega sindikata Bahgorški pa nam je razložil, da to poslopje kmalu ne bo več na robu mesta, temveč v njegovi sredini. Kajti glavno mesto Sovjetske zveze, ki danes šteje 6 milijonov prebivalcev — torej skoro toliko kot cela Avstrija — se čisto po načrtu vse bolj razširja proti jugozapadu in bo kmalu doseglo letališče, ki je danes oddaljeno še 40

stare uličice. Veličastni so številni, skoro nepregledni trgi, ki jih tu na Dunaju sploh ne poznamo.«

»Kakšen vtis je napravilo na vas mestno prebivalstvo?«

»Tu nisem opazil prevelike razlike z Dunajem. Vsekakor so ljudje v Moskvi bolj hranjeni. Večina žena se zelo skrbno oblači. Prebivalstvo nas je brez izjeme sprejemalo prijazno, posebno če so slišali, da smo gostje. Seveda se življenje na ulicah ne more primerjati z Dunajem, kar je razumljivo že zaradi tega, da ima Moskva štirikrat več prebivalcev.«

»Kako je s trgovino v Moskvi?«

»Tudi v tem pogledu je v Moskvi skoro tako kot v mirnem času. Izložbe so polne blaga, toda cene so zelo različne. To si moramo razlagati tako, da se danes prodaja v Moskvi na tri različne načine. Prvič so tu tako imenovani narodni magacini, ki prodajajo racionirano blago. Cene so v teh sorazmerno nizke, vendar je mogoče kupovati samo na nakaznice ali na točke,

ke. Potemtakem lahko živi tudi brez nakupov na prostem trgu. Če si kljub temu nabavlja živila v prosti prodaji, potem to dela brez potrebe. Cene živilom nekako odgovarjajo uradno določenim cenam na Dunaju v sorazmerju s plačami, pač pa so bistveno nižje najemnine za stanovanja, ki v vsakem primeru ne dosežejo niti 5 odstotkov prejemkov.«

»Kako je z obleko?«

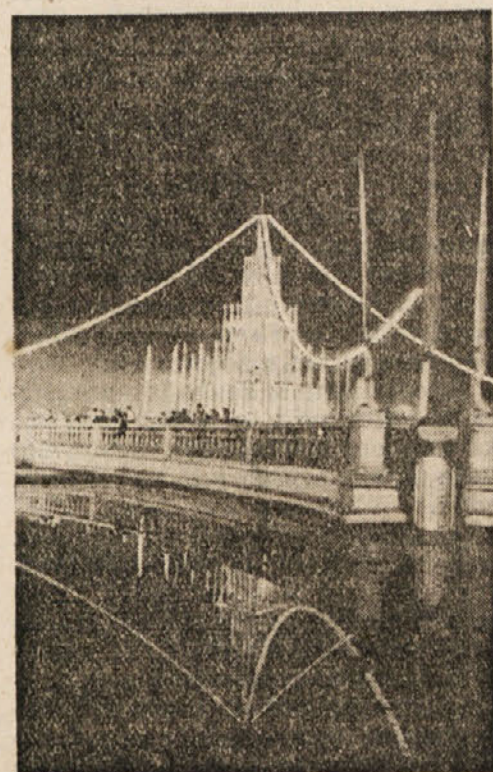
»Tudi tu je več možnosti. Imamo racionirano blago in takšno, ki je v prosti prodaji. Za prvo blago imajo karte s tako imenovanimi točkami. Delavci dobijo na mesec kakih 125 točk, nameščenci 100 in nezaposleni družinski člani 80 točk. Za moško obleko je na primer treba 80 točk, za par čevljev 50 točk itd. Cene za racionirano blago niso visoke, toda tudi blago v prosti prodaji ni predrago.«

»Ali si lahko navaden delavec privoščiti lep dopust?«

»Bili smo tudi v Soči na Črnem morju ter videli številne počitniške domove, ki so prave palače. Na naše vprašanje, ali si navaden delavec lahko privoščiti bivanje v teh domovih, so nam rekli, da je med gosti kakih 70 odstotkov delavcev in 30 odstotkov nameščencev. Letos poleti seveda domovi niso mogli sprejeti toliko poklicnih delavcev kot pred vojsko, ker so okrevališča in sanatorije na Krimu Nemci porušili in jih še ni bilo mogoče v celoti obnoviti. Stroške bivanja plačajo večji del sindikati, tako da si lahko navaden delavec privoščiti letovanje ob Črnem morju ali na Kavkazu.«

»Kako je z udarniki?«

»Tem so v Sovjetski zvezi odprta vsa pota, zakaj poleg povečanih živilskih obrokov prejema tudi denarne nagrade, ki včasih dosežejo prav lepe vsote. Tako imenovani »stahanovci«

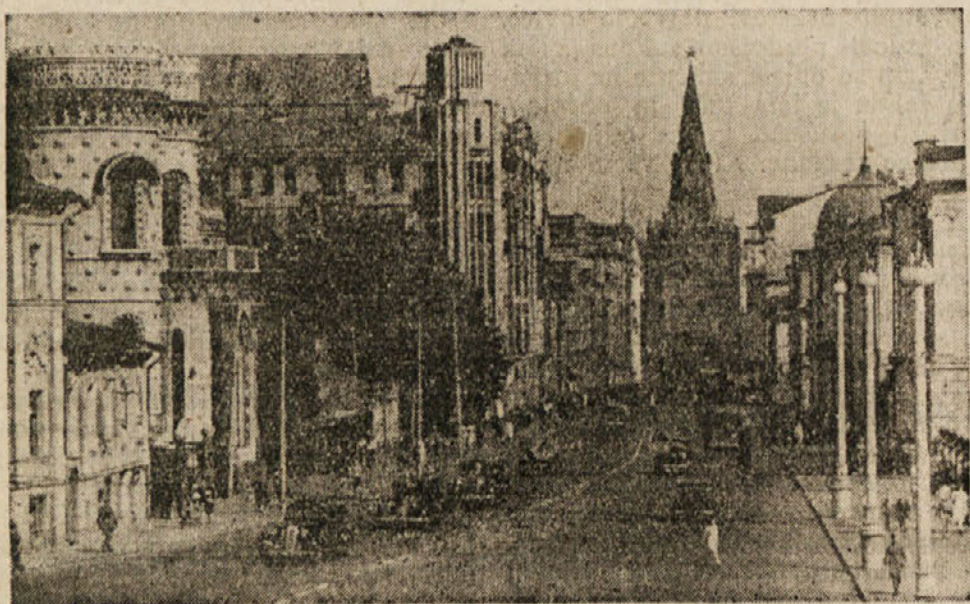

Razsvetlitev Gorkijevega parka v Moskvi

dobijo včasih trikratne in štirikratne plače za nagrado.«

»In zadnje vprašanje: Ali ste zadovoljni z vašim potovanjem po Sovjetski zvezi?«

»Da, popolnoma. Marsikaj smo videli in se prepričali, da Göbbelsova propaganda ni govorila niti trohice resnice ter da je Sovjetska zveza dežela napredka kakor nobena druga na svetu.«

Pogled na Kalininovo cesto v Moskvi

km od središča mesta. To načrtnost opazamo pri vsaki še tako neznatni novi zgradbi. Kar mi je pri tem najbolj ugajalo, je bilo to, da Moskva ne posnema drugih velikih mest, ki streme v višino, ampak se veča v širino.«

»Ali bi ne bilo iz prometnih razlogov bolj pametno, da bi rastla v višino?«

»Ne. Moskva ima že sedaj dobre prometne zveze in jih bo seveda prilagodila vsem novim zahtevam. Podzemna železnica, na primer, kolikor jaz vem, nima para na svetu. Čudili smo se, kako je moglo sovjetsko ljudstvo odobravati tako ogromne izdatke za stvar, ki bi tudi pri preprostejši izvedbi lahko služila svojemu namenu. Vendar so nam pojasnili, da je sovjetsko ljudstvo v polni meri razumelo, za kaj gre, da namreč te zgradbe niso mišljene samo za nekaj let, temveč za Sovjetsko zvezo bodočnosti.«

»Kako pa je s cestnimi prometnimi sredstvi v mestu? Ali ima Moskva obsežno omrežje cestnih železnic?«

»Avto je najbolj priljubljeno prometno sredstvo. Kolesa in motorna kolesa so zelo redka in konjskih vpreg skoraj ni opaziti. Cestnih železnic, kakor smo jih vajeni pri nas, v središču mesta sploh ni. Namesto njih vozijo tako imenovani trolejbusi, ki so veliko bolj gibljivi, ker ne tečejo po tirih.

Na neverjetno širokih moskovskih cestah lahko vozijo v eni smeri po štirje avtomobili vstrie, torej v obeh smereh po osem avtomobilov, pri čemer ostane na sredi ceste še zadosti prostora. Promet se ureja kakor pri nas s svetlobnimi znaki.«

»Torej nudi Moskva vtis čisto modernega mesta?«

»Tega ne bi trdil. Zdi se mi, kakor bi si v tem ogromnem mestu včeraj in danes podajala roki. Poleg starih hiš, palač in cerkva vidimo najmodernejše zgradbe in ob širokih cestah ozke,

kadar gre za tekstilno blago. Potem so trgovine, ki v prosti prodaji prodajajo presežke kolektivnih gospodarstev, in naposled trgovske hiše, ki prodajajo blago po kupčijskih vidikih, vendar pod državnim nadzorstvom. Te so najdražje. Mimogrede povedano se bodo te različne cene v kratkem izenačile in se prilagodile prejemkom in plačam delavnega ljudstva.«

»Kakšni so povprečni dohodki sovjetskega delavca?«

»Za avstrijske pojme so ti zelo veliki. Naj navedemo samo nekaj števil: tekstilni delavci, po večini žene, zaslužijo povprečno 475 rubljev na mesec, delavci industrije gumija 535 rubljev, delavci strojne industrije 660 rubljev, kovinarji 715 rubljev in naposled rudarji 720 rubljev na mesec.«

»Kakšni pa so življenjski stroški pri teh plačah?«

»Na to vprašanje ni mogoče odgovoriti na splošno. Kajti na dohodke in izdatke vplivajo razne okolnosti. Če je na primer v eni družini zaposlenih več članov, je stvar drugačna, kakor če ima družina samo enega hranitelja. Prav tako je treba razlikovati med tistimi, ki delovno normo izpolnijo, ali jo celo prekoračijo, in med tistimi, ki je ne dosežejo, kajti norma predstavlja zares povprečno storitev. Delavci, ki izpolnijo normo, imajo namreč povsod prednosti, zlasti pri dodelitvi živil.«

»Kakšni so živilski obroki?«

»Vsekakor mnogo večji kakor pri nas. Navadni delavci, torej ne težki delavci, niti tisti, ki delajo čez delovni čas, kot na primer delavci pri transportu, prejmejo na dan 700 g kruha, 80 g mesa ali ribe, 20 g masti, 30 g sladkorja. Poleg tega dobijo v svojem podjetju vsak dan toplo kosilo. Ker ima v Sovjetski zvezi skoraj vsako podjetje svojo kmetijo, prejme vsak delavec poleg tega še posebne dodat-

Jugoslavija obnavlja

Iz Francije, Bolgarije, Čehoslovaške in drugih držav so prihajale skupine mladincev v Jugoslavijo, da bi pomagale pri gradnji železniške proge. Načrt za gradnjo železniške proge, ki bo šla od Save do bosanskega gričevja, je sprožila mladina Jugoslavije. Ta mladina, ki se je včeraj junaško borila za svobodo svoje domovine, želi danes zavarovati priborjeno svobodo, zopet zgraditi domovino ter jo napraviti močno in lepšo, kot je kdaj koli bila.

Maršal Tito je ustregel želji jugoslovanske mladine, da bi mogla pri velikem delu za obnovo svoje domovine samostojno izpeljati in dokončati veliko stvar. Jugoslovanska mladinska proga je darilo mladine svobodni domovini. Mladina drugih narodov je pohitela v Jugoslavijo, da bi ji pomagala, da bi skupaj z njo gradila in skupaj delala pri tem obnovitvenem delu, ki je za duh te države simboličnega pomena.

Narod, ki dela in ne čaka pomoči od zunaj, prejme to pomoč — narod pa, ki je sklenil svoje roke v naročju in pričakuje tuje pomoči, je pa ne bo dobil. Ali ni čudno in nepravično, če pomagajo tistemu, ki dela, še posebej, medtem ko ves svet zapusti tistega, ki nič ali zelo malo dela? To načelo je lahko v posameznih primerih nepravično. Pri delu za obnovo držav pa je to zelo pravično načelo. Tam, kjer najdemo voljo do obnove, je treba to težnjo podpreti z vsemi naprednimi silami, zakaj obnova pomeni napredek, pomeni krepitev demokracije, pomeni

svobodo in mir. V Jugoslaviji najdemo to voljo. V Jugoslaviji se obnavlja. Tukaj je uspelo v boju za svobodo in neodvisnost proti nemškemu — tujemu gospostvu vzbuditi in razviti ustvarjalne sile ogromne večine jugoslovanskega ljudstva. Tem silam se morajo zahvaliti svobodoljubni narodi vsega sveta, da je stala Jugoslavija v prvi vrsti med tistimi narodi, ki so se aktivno borili proti nemškim zavojalcem ter tako v veliki meri prispevali k zmagi Združenih narodov nad Nemčijo. To so prav tiste ustvarjalne sile jugoslovanskega ljudstva, ki so ustvarile nov odnos do dela in zajele vse pozitivne ljudi v državi. One pojasnjujejo silovito hitrost, s katero napreduje ozdravljenje dežele od hude boleznine nemške zasedbe. One tudi pojasnjujejo dvig proizvodnje, naraščanje plač in znižanje cen v Jugoslaviji. Tudi danes se imajo svobodoljubni narodi zahvaliti tem ustvarjalnim silam jugoslovanskega ljudstva, saj je obnova in demokratizacija v Jugoslaviji važen pogoj za zagotovitev miru in svobode v vzhodni in jugovzhodni Evropi.

Jasno je, da je bilo treba v Jugoslaviji in je še danes treba premagovati mnogo težav. Odgovor na to pa nam daje mogočen napis, ki je nad vhomom 400 m dolgega predora pri Tinji na »mladinski progi«. Besedilo napisa, ki je geslo ne le za delo na »mladinski progi«, temveč za vso državo, se glasi: »Ni težav, ki bi jih ne premagali!« (»Oesterreichisches Tagebuch«)

GRADNJA AVTOMOBILSKE CESTE BEOGRAD—ZAGREB

V avgustu so se pričela dela na prvem sektorju avtomobilske ceste Beograd—Zagreb. Cesta bo dolga 390 km. Tekla bo v dveh vzporednih pasovih, od katerih vsak bo šest metrov širok. Cesta bo večji del iz betona, s kamenitimi kockami bo tlakovana le na nekaterih mestih. Na njeni progi bodo štirje veliki mostovi in dvajset manjših podvozcov; železnico bo sekala cesta trinajstkrat.

ELEKTRIFIKACIJA PREK MURSKIH VASI

Po osvoboditvi je že v štirih prekmurskih vaseh zagorela električna luč. Tem vašem so se te dni pridružili še Sebeborci, vas na obronkih goričanskih holmov. S pomočjo velikega razumevanja ljudske oblasti in zaradi prostovoljnega dela vsega prebivalstva, posebno še mladine, so v teku treh mesecev postavili 18 km dolgo električno omrežje in dovršili tudi vsa hišna vključitvena dela.

Umetna gnojila ali — hlevski gnoj?

Tisoč in stotisočkrat se je že ponavljalo to vprašanje med ljudstvom in bo vedno znova vzkliklo, dokler si ne bo poslednji poljedelec v kmetijski šoli ali tečaju pridobil potrebnega teoretičnega znanja glede prehrane rastlin in fizikalnega, kemičnega in biološkega delovanja gnojil sploh.

V normalnih časih s stalnimi cenami za preudarne, izkušene in solanega kmetovalca tega vprašanja sploh ne bo. V normalnih časih bo preudaren kmetovalec odgovoril na vprašanje: »Ali umetna gnojila ali hlevski gnoj?« Oboje. Spričo negotovosti cen marsikdo danes že resno preudarija, ali naj bi si nabavil umetna gnojila ali ne. Predpostavljamo seveda, da je možnost nakupa v trgovini dana. Kakor doznavamo, je fosforna in kalijeva umetna gnojila dobiti še zmerom samo na nakaznice okrajnih kmetijskih zbornic, dočim je dušična umetna gnojila (apneni amonijev soliter) dobiti že v prosti prodaji pri posameznih kmetijskih zadrugah. Cena za soliter pa bo baje tako visoka, da bo marsikdo resno razmišljal, ali naj bi tvegala nakup ali ne.

Spričo tega dejstva se nam nehote vsiljuje vprašanje, ali ne bi bilo mogoče doma brez posebnih izdatkov priti do večje količine gnojilnih in redilnih snovi, do večjih množin dušika, fosforja in kalija. Na to vprašanje moremo odgovoriti šamo z odločnim »da«, »Kako vendar?« boš vprašal. Samo s pravilnim ravnanjem s hlevskim gnojem. »Zato mi je vendar potrebno betonirano gnojišče.«

V resnici vam je lažje pri pravilnem ravnanju s hlevskim gnojem, če imate že urejeno gnojišče ali gnojično jamo. Toda pridelovanje polnoučinkovitega gnoja je mogoče tudi brez betonirane gnojišča, samo na primerno nepropustni, zasenčeni ploskvi.

Tistim, ki imajo že urejena gnojišča, si hočejo ta urediti ali hočejo pridelovati boljše, učinkovitejši hlevski gnoj kar na prostem, na nepropustni zasenčeni ploskvi, so namenjene naslednje besede:

Mnogo gnojišč smo zgradili in zanimanje za nadaljnje gradnje je vedno večje. Žal prečesto pozabimo na glavni smoter vseh teh izboljšav in

gradenj, na smoter namreč pridelati čim več boljšega, učinkovitega gnoja in čim več dobre gnojnice. Vem, kako je težko pri kmetiji, ko ne moreš biti povsod sam pri delu in se moraš zanašati na tuje ljudi. Cisto na splošno pa moramo le malo pokritizirati in pri tem ugotoviti, da prečesto vidimo sicer v lepo urejenih, betonskih gnojiščih gnoj razmetan v rahlih kupih, po vsej površini.

Gnojišča smo si sicer uredili in jih še naprej urejemo, tako da imamo marsikje gnoj že kar lepo skupaj, da ga ne morejo razbrskavati kure in da ga tudi ne more izpirati deževnica. Toda z vsem tem nismo dosegli niti polovice našega namena.

Svež, iz hleva spravljene gnoj zahteva še poseben postopek, da nam bo postal gnoj v resnici gnoj kakršnega zahtevamo in kakršnega si želimo. Le prečesto pozabimo, da gnoj ni odpadek, ampak naš najzlahtnejši, najdragocenejši pridelek.

Ni namreč zmes blata, stelje in scalnice, katero spravimo iz hleva že gnoj, gnoj je treba šele pridelati. In gnoj, učinkovit gnoj s primerno razkrojenimi redilnimi snovmi in s črno organsko gmoto, iz katere bo nastala prava sprstenina, šele pridelamo, če iz hleva spravljeno gnojno gmoto ne razprostremo po vsej površini, marveč svež gnoj vsak dan sproti odložimo le na tako veliki oziroma majhni površini gnojišča, da dobimo po preteku 14 dni iz vsega, iz hleva spravljene gnoja 2^{1/2} do 3 m visoko kocko ali sklad. Ko smo dosegli približno višino 3 m, pokrijemo kocko z 20 cm debelo plastjo zemlje. Poleg prve kocke oz. sklada začnemo delati drug, tretji, četrty sklad itd. Vsi skladi se morajo stiskati in morajo imeti navpične stene.

Ob vsakodnevem zlaganju v kocke oz. sklade je naravno močno sproti tlačiti. Pravilno oskrbovan gnoj naj bo dobro stlačen in stalno nekoliko vlažen, ne sicer moker. Vsako ležanje gnoja v prostih, rahlih, netlačenih kupih, povzroča sčasoma izgubo redilnih in gnojnih snovi do dveh tretjin prvotne množine.

Gnoj tudi ne sme biti preveč vlažen, ne masten (špehast). V gnojišču se nikdar ne sme zbirati deževnica ali

gnojnica ter mora biti dno gnojišča vedno kake 4% nagnjen proti gnojnični jami. Da more pod gnojnimi skladi deževnica in gnojnica dobro odtekati, položimo na dno gnojišča posebne lese ali pa napravimo iz lesenih drogov posebne rove.

V 10 do 12 tednih je v vsaki opisani kocki ali skladu gnoj dozorel in postal goden za gnojenje. Ako bi bilo poleti presuho, gnoj čisto in po malem škropimo z vodo in sicer po vsakem izvršenem tlačanju, da voda ne proca prehitro skozi gmoto.

Po opisanem načinu oskrbovan gnoj vsebuje trikrat več dušika in fosforja in dvakrat več kalija, ko neoskrbovana, enostavno brez skladanja in brez tlačanja v gnojišča vržena suha ali pa v deževnici ležeča, mokra, izprana gnojna gmota.

Kratko povedano sta samo dve možnosti pridelati dober gnoj:

Ob vsakodnevem rednem spravljanju iz hleva in rednem močnem

tlačanju in skrbi za primerno vlažnost ali pa v starih, prav starih hlevih s premečnimi jaslji, ko je gnoj ostal po več mesecev, čez zimo, pod živino. Ta zadnji način pa iz higienskih razlogov in zaradi izgube gnojnice pri nas, razen pri mladi živini, ni več običajen.

Še večje izgube na redilnih snoveh kot pri slabem ravnanju s hlevskim gnojem; nastanejo pri gnojnici, kajti dobro oskrbovana, po najkrajši poti takoj iz hleva v gnojično jamo odtekla in s primernim pokrovom pred zrakom zavarovana gnojnica vsebuje 7- do 8krat več dušika in 3krat več kalija ko neoskrbovana, vplivu prostega zraka prepuščena gnojnica.

Koliko je vredno pravilno ravnanje z gnojem in gnojnico sledi iz dejstva, da znaša na leto, kakor so izračunali strokovnjaki, izguba na gnojilnih snoveh pri kmetiji z deset glavami govedi in popolnim zanemarjanjem gnojnice in gnoja na gnojišču, vrednost enega celega goveda. Kočuški.

O novem gospodarstvu Poljske

Poljski industrijski minister Hilarij Minc je v nekem razgovoru opisoval novi gospodarski sistem Poljske. Minc je odklonil vsako primerjavo z zapadnim kapitalizmom in dejal:

»Sicer imamo na Poljskem tudi kapitaliste, toda ne velikih. Nimamo finančnega kapitala, ne gospodarstva bank, trustov in kartelov. Gospodarstva ne obvlada več velekapital, temveč država.«

Glavna razlika med poljskim in sovjetskim gospodarstvom je v tem, — tako je nadaljeval minister — da so na Poljskem dane zasebni podjetnosti široke in trajne možnosti. Temelj poljedelstva bodo tvorili tudi v bodoče samostojni kmetje. Vendar bodo moderni stroji in moderna tehnika po posredovanju Zveze za kmečko samopomoč, ki se naslanja na državno industrijo in na državna denarna sredstva, dostopni tudi najmanjšim kmetom. Kot primer je navajal pismo Zveze za kmečko samopomoč, ki zahteva masovno proizvodnjo poljedelskih strojev, potrebnih za srednje velike vasi. Taka strojna postaja bo lahko pomagala obdelovati okroglo 2.500 hektarov, ne da bi posegala v zasebno dejavnost posameznega kmeta.

Minister Minc je že prej enkrat označil glavno značilnost tega sistema, ko je rekel, da povezuje načrtno narodno gospodarstvo z veliko energijo, ki izhaja iz milijonov samostojnih kmetov in zasebnih podjetnikov. Tudi obrtnike skušajo vzpodbosti k delavnosti v nasprotju s prej, ko so jih z masovno proizvodnjo uničevali.

O vladni mezdni politiki, ki so jo izdelali v sodelovanju s sindikati, je dejal Minc: »Plače se določajo po proizvodnji blaga. Pred letom 1946 sta bila proizvodnja in uvoz zelo nizka. Sedaj so plače narastle v sorazmerju s povečano storilnostjo. V tretjem četrtletju 1946 bo celotna vsota plač za 6 milijard zlotov višja kakor v prvem četrtletju, hkrati pa so padle cene proizvodov. V zadnjem četrtletju bomo spet povečali plače, ne da bi nastala nevarnost inflacije. Poljedelska in industrijska proizvodnja, uvoz in nemške reparacije, vse to služi uravnoteženju poljskega gospodarstva.« Na koncu je dejal minister Minc, ki je član poljske delavske stranke, da novi gospodarski red dobro uspeva. Sedaj je celotna proizvodnja dosegla 75 odstotkov predvojnje proizvodnje nasproti 30 odstotkom v juniju 1945.

Ciril Kosmač:

OČKA OREEL

Teta je vstala, stresla svoje suhe noge in udarila z debelimi čevlji po podu.

»Tako je naredil. Ali bosta držali, hudiča, ali ne bosta držali!« je govoril svojima nogama, kakor bi bili dve živi stvari. »Če sta sedemdeset let lahko nosili gnoj, bosta zdaj vendar še nekajkrat nesli kruh. To je vse, kakor lepše in lažje tudi, se je smejal. Sicer pa je bil res bolj trden. O zgagi ni več tožil. Iz svoje upognjene hrbtenice je kar norce bril. Tako je še bolj pripravno,« je govoril. »Vsaj oprtnice te ne grizejo v ramena, ker ti oprtnik ne visi, temveč leži na hrbtu.« ... Bil je naravnost čudovit človek. Nikdar ni bil čemerer. Sama dobra volja ga je bila. Oči pa je imel že tako svetle in ostre, da si ga lahko gledal samo, kadar si svoje delo opravljal in je bila tvoja vest čista.

Umolknila je in se spet zagledala v podobo na steni. Pogledal sem jo: bila je zamišljena.

»Kdaj pa so ga prijeli?« sem vprašal.

»Kdaj?« se je zganila. »Lani. Tretjega maja... tretjega maja... ponoči... veš kaj, pojdiva ven. Tega ne morem in ne morem pred njim povedati,« je rekla in odločno vstala.

Šla sva iz hiše. Postala sva nekaj časa pod tepko na dvorišču in gledala Idrijo, ki je tekla mimo.

»Ob prvi povodnji nam bo še kos njive odtrgala,« je rekla teta in pokazala ovinek, kjer je reka butala v našo peščeno zemljo.

»Trebalo bo pač postaviti bran pod Vrtačo,« sem rekel.

Zavila sva spet proti polici nad hišo. Bilo je že kasno popoldne. Vsa dolina je bila že v senci. Gore so silile k luči, toda bile so prenizke, da bi jo dosegle. Samo Krn je še žarel v večernem soncu.

Zleknil sem se v travo, ki je bila že vlažna. Tolkel sem s pestjo po tleh in zelo dobro mi je bilo pri srcu, ker sem čutil pod sabo stanovitno, trdo zemljo.

»Tudi te naše tolminske grape so čudovite,« sem mrmral sam zase. »Nekaj silnega, privlačnega je v njih.«

»Kako to misliš?« je naglo popadla teta in me zelo prodirno pogledala.

Govoril sem sam zase. Nikakor nisem mislil, da se bo teta zanimala za moje besede. Bilo mi je neprijetno, kajti človek včasih samo sam sebi odpre vrata svojega srca. Najbrže sem teto začudeno in nejevoljno pogledal, ker se je obrnila vstran.

»Tako,« sem rekel. »Ti tega ne razumeš,« sem naglo popravil, da bi je ne žalil. »Ko si doma, si na trdnih tleh in ne veš, kako te v tujem svetu včasih prižene na rob obupa. Kolovratiš po trdih ulicah, kjer šele resnično spoznaš, kako neizprosno je življenje in kako strašno lahko v krivičnem svetu okameni človeško srce. S trudnim korakom drsiš po pločniku in pod pločnikom kar votlo bobni. Zdi se ti, da hodiš po ledeni plošči, po tenki in krhki ledeni plošči, pod katero ni

nikjer dna, nikjer nič stanovitnega, nič trdnega: kamna ni, zemlje ni, sama votlina, praznina, brezno brez dna, v katerega se boš zrušil. V srcu pa ti razsaja in ti razgreba strašen občutek zapuščenosti: odtrgana si od vsega živega in drviš v nič kakor jesenski list. Morje ljudi, morje živih ljudi, ki so vsi nekam namenjeni: neukrotljive sanje jih ženejo za srečo. Tebe pa so celo sanje zapustile. In sanje so vendar najtrdovratnejša in najzvestejša stvar. Med temi ljudmi ni nikjer oči, ki bi te iskale, nikjer srca, ki bi hrepenelo po tebi in trepetalo zate, nikjer rok, ki bi te pričakovale, nikjer duše, ki bi bila žejna tvoje besede — da, celo nikjer človeka, ki bi te sovražil, zmerjal ali vsaj križem premeril. Kakor težko in nerodno breme neseš po cesti svoje utrujeno telo — in zdi se ti, da ljudje z mrzlim prstom kažejo za tabo, češ ta človek ni živ duši na tem svetu več potreben. ... Vidiš, kako je, kadar si daleč od doma in izgubiš tla pod nogami... in...«

»Vem, vem,« se je oglasila teta. »In takrat si rečeš: Domov bom šel.«

»Kako pa to veš?«

»Kaj pa naj človek drugega reče, kadar je tako strašno sam? Zdaj vem, kaj je dom. Vidiš, prav na tej polici smo sedeli, ko smo... kako bi rekla... no, smo začutili domovino. Bilo je še pred razpadom Italije. Onstran po cesti so se podili vojaški avtomobili. Vidiš, je rekel Obrekar, kako drviš. Svojemu polomu ne bodo ušli. Kmalu se bodo zdrobili. Potem je zamahnil z roko, kakor je imel navado, in vsi smo umolknil. Včasih pride tako, da ljudje obsedijo na travi in molčijo. Takrat navadno vsi eno in isto misel meljejo. Dolgo smo molčali, pa se je oglasil Obrekar. »Ali ni naš svet čudovit?« je rekel. Vsi smo ga pogledali,

kajti vsi smo nekako mislili o tem, ko smo molčali in gledali po dolini na Baški hrib, na Črno prst in na Krn... Meni je bilo tako čudno, da me je nekaj grabilo tu notri,« je rekla teta in se s koščeno roko krčevito zgrabila za predpasnik na srcu. »Vidiš, sem si rekla, to mora biti tista domovina, o kateri tako lepo pišejo pesniki in pisatelji. Saj, ko sem brala o domovini, me je prav tako stiskalo pri srcu, toda po pravici povedano, mislila sem, da je to samo napisano, kakor je napisano toliko lepih reči, v resnici pa take domovine nikjer ni. Že res, da so pridigali o domovini in da jo moramo ljubiti. Toda ljudje, ki so pridigali, so bili podobni Mlakarju, ki je sredi svojega širokega travnika razlagal Kozjekarju, da je svet lep. Kozjekar je zmajal z glavo, se prijel za svojo klinasto, redko bradico in po preudarku rekel: »Tvoji svet je lep, in je šel s svojim oprtnikom v hrib, kjer grize kolena po strmih lazih...«

Ozrl sem se v hrib, kjer je v strmini visela Kozjekarjeva baltarija. Pomlad je prihajala kasno tja gor; Kozjekarjev svet še ni ozelenel.

»Da,« je nadaljevala teta, »zdaj pa je bila domovina, ta domovina iz lepih knjig, naenkrat pred nami. In svet je bil čudovit. Za nas vse. Tudi za Kozjekarja, drugače bi se ne bil tepel zanj. Saj. Dolgo smo tako molčali, potem pa je tvoj oče rekel, da svet ni bil zmeraj tak. Ni bil,« je pritrdil Obrekar. »Ljudje so šli iz dolin v hribe in so se razgledali po svetu. Začutili so, da je ta svet njihov. Sami ga branijo. In ker ga branijo sami, ga bodo ubranili, zato pa ga bodo tudi lahko uredili. Saj, večkrat tako premišljujem o našem življenju. Vzemimo našo vas. Sedem sto duš se peha v tej grapi sam bog ve koliko strašnih let. Ko pade

Tone Seliškar:

PASTIRICA - JUNAKINJA

Pred mano stopa vedno znova, kadar koli je govora o ženah junakinjah, podoba mlade, drobne, majhne pastirice iz Bele Krajine, Albinca Malijeve.

Albinca Malijeva je simboličen lik slovenske žene — junakinje in končno tudi ena najbolj pristnih, vernih, preprostih podob množičnega preoblikovanja naše žene, ki je leta 1941 z orožjem presekala vse vezi preteklosti in se z možem vred pogrnala skozi kri in žrtve v nova, svetlejša obdobja slovenske zgodovine.

Albinca Malijeva je hči čevljarja iz Črnomlja in po njegovi smrti je morala stara komaj osem let k tujim ljudem po zaslužku. Najprej je čuvala otroke, potem pomagala pri hiši, postala pastirica in ob začetku vojne je odšla v Novo mesto za hišno pomočnico. Leta 1941 pa sreča Albinca prve partizane v gozdu. Opre se ji nov, čudežen svet nečesa velikega, lepšega, bolj srečnega kot je življenje pod okupatorjem, ki vse bolj in bolj sega po koreninah naroda. Na skrivaj se sestaja s partizani v gozdu, jih posluša in že spomladi leta 1942 postane četna bolničarka.

Tedaj se prične njeno junaško, težko partizansko življenje, od čete do čete, od bataljona do bataljona, od odreda do brigade, od poslednjih težkih ran, s katerimi je posuto njeno drobno telo. Rana pri rani, na vratu, na obrazu, na hrbtu, na nogah... Šest in trideset ran pokriva njeno šibko, dekleško telo. Ko sem jo tako videl in ko sem jo slišal pripovedovati skromno, preskromno o vseh silnih naporih, kako je reševala ranjence izpod ognja sovražnikovih mitraljezov, se mi je zdelo, da so vse te globoke brazde njenih ran odlikovanja, ki jih je izmučena domovina vžgala v njeno telo za vse večne čase. Od sto njenih junaških del naj napišem en sam prizor, ki mi ga je sama pripovedovala letos ob Sori, ko so pastirji okoli naju pekli krompir in štrmelj v visoko odlikovanje na njenih prsih in v to preprosto, drobno partizansko dekle, kakor v privid iz junaške pravljice.

»Januarja 1943 je naša brigada napadala Polico. Potem ko smo zasedli

položaje in sem odredila bataljonske bolničarke na zakrita mesta za preobvezovanje, sem se splazila sredi noči tik do žice, kjer je ležal ranjen tovariš. Sovražnik me je opazil in užgal po meni z vseh strani. Ranjenec je bil težak. Razprostrla sem šotoro na tla, prevabila nanjo ranjenca, zgrabila za oba konca šotorke in ga tako odvela v preobvezovališče. Zaradi sovražnikove premoči smo se morali umakniti na Vid za Gorico. Komaj se je zdani- lo in smo pričeli kuhati zajtrk, so se oglašali mitraljezi. Bili smo obkoljeni. Zgrabila sem puško, stekla za vogal neke hiše in pričela na vso moč streljati proti sovražniku. Štiri sem podrla. Toda med borbo me kličejo ra-

njenci. V naglici jih obvežem, potem spet zgrabim puško in bijem po sovražniku. S prvim strelom sem takoj podrla fašista, ki je silil proti meni, a onkraj čistine je ležal naš ranjenec. Poženem se po snegu, da so me noge in torbica komaj dohajale. Fašisti so užigali po meni s težko bredo in zdelo se mi je, da krogle kar preskakujem. Skozi najhujši ogenj sem odvela ranjenega tovariša do ambulante. Drobci mine so me ranili, toda svojih ran nisem hotela izdati — ker bi me sicer poslali v bolnišnico, jaz pa nisem hotela iti iz brigade, ker bi me ranjenci preveč pogrešali.«

To je podoba Albinca Malijeve. O njej navdušeno govorijo ranjenci in ostali tovariši. In ona sama je vesela in razigrana. Saj se globoko v srcu zaveda, da je s svojimi žrtvami in trpljenjem pomagala pri porajanju novega, srečnega življenja v slovenski domovini.

O otroku v Sovjetski zvezi

V Sovjetski zvezi je otrok središče vsega, je tista posoda, v katero je treba vložiti vso bogato in dobro dediščino preteklosti in vse žlahtne sado-ve sedanosti, da jih ponese s seboj v prihodnost. Že v prvih dneh nudijo otroku vso nego in skrb, ob prvih besedah resno in potrpežljivo odgovarjajo na zvedava vprašanja. V Sovjetski zvezi ljudje v občevanju z otroki niso nestrpni, sitni in nepotrpežljivi, temveč vljudni in pozorni. Zakaj otroka je treba od vsega začetka pravilno in potrpežljivo usmerjati v svet in ne se ga otesati s sitnostjo, kadar ga začena zanimati to in ono. Sovjetski ljudje zelo pazijo, da si otroci pridobijo čim več temeljitega znanja. V domove pionirjev, ki so namenjeni otrokom v času, ko niso v šoli ali doma, morejo na primer v Leningradu sprejeti hkrati 45.000 otrok; tu so jim na razpolago vse možnosti, da svoje šolsko znanje v izvenšolskem času poglobljajo in se temeljito ukvarjajo s tistimi stvarmi, ki so jim zaradi posebnih nagnjenj morda bolj pri srcu. V takih domovih se odkrivajo in ne- gujejo talenti. Če je otrok izredno sposoben za neko stvar, pa zato nikakor ne sme zanemarjati ostalih potrebnih učnih predmetov. Nek deček v domu

pionirjev v Leningradu se je razvijal v dobrega slikarja, v nekaterih osnovnih predmetih pa se je izkazal za slabega učenca. Prepovedali so mu vstop v dom pionirjev, dokler ne popravi svojih ocen. Deček se je res potrudil in popravil ocene. Ta primer nam tudi dokazuje, kako so se taki domovi priljubili otrokom. Tu se jim odpira veliki svet. Še tako dobra družina ne more nuditi otrokom tistega, kar jim je na razpolago v njihovih domovih. Bogate knjižnice, lepe slike in druge umetnine, različne priprave za izpopolnjevanje predvsem praktičnega znanja, laboratoriji itd. V takem domu ima otrok vse možnosti, da odkrije v sebi svoje prave sposobnosti že v rani mladosti in se začneja že zgodaj pripravljati za svoj pravi poklic. In še nekaj je. V takem velikem domu, v stalnem sožitju z mnogimi drugimi, se otrok navaja na tovariško skupnost, na skupno življenje, ki prinaša korist njemu in v katerem on pomaga drugim. V takem delovnem in vzgojnem okolju se otroku najlaže privzgoji disciplina, spoštovanje, čut skupnosti in se otrok najlaže odvadi vseh sebičnih nagnenj, ki jih ima morda v sebi.

Dom pionirjev v Leningradu je velikanska stavba, ki ima okrog 300 sob.

V teh sobah so razni laboratoriji, knjižnice, igralnice, dvorane za zabavo, za telesno vzgojo in podobno. Nadzorstvo nad učenjem imajo inženirji in vzgojitelji; samo vzgojiteljev je okoli 300, ki imajo vsi visokošolsko izobrazbo. V Sovjetski zvezi velja načelo: Kdor se bavi z vzgojo, mora imeti univerzitetno izobrazbo.

Kako pa kaj skrbijo v Sovjetski zvezi za otroke padlih borcev velike Domovinske vojne? V dečjem domu otrok — sirot so vsi otroci enako in lepo oblečeni. Lep zunanji videz naj izbrše vse razlike med otroci, da se ne bodo čutili zapostavljane in manj vredne. V domu so sobe in posteljske okusno opremljene; igračke pa so izbrane s toliko ljubeznijo in razumevanjem otrokovih želja, kolikor jo le zmore nežna skrb za otroke. Stene so polne umetniških slik, da si otrok že v mladosti izoblikuje dober okus in si ostri umetniški čut. Zato ni nič čudnega, če v galerijah slik zapaziš otroke, ki se prav resno in strokovnjaško pogovarjajo pred slikami svetovnih mojstrov. To nam obenem dokazuje, kako globoko je že sovjetsko ljudstvo prodrlo v umetnost in kako široko je danes njegovo obzorje.

Otroci v domu živijo kakor ena sama velika družina in ne poznajo občutka osamelosti ali zapuščenosti. Za te otroke se zanima vsa sovjetska javnost, javni, kulturni, vojaški in gospodarski delavci. Mnogokrat si utrgajo urico ali dve, da obišejo otroke, se pogovarjajo z njimi o njih drobnih vsakdanjih skrbih, se zanimajo za njih umski razvoj, odkrivajo in razvijajo v njih talente itd. To ni golo opravljanje dolžnosti, ampak dokaz tople, nežne ljubezni in resnične skrbi za otroke.

Vzgojni uspehi v Sovjetski zvezi so plod petindvajsetletnega trdega dela in težkih preizkušenj. Pokolenja, ki sedaj rastejo v Sovjetski zvezi, preveva zavest, da vsak posameznik s svojim majhnim prispevkom pomaga graditi in ustvarjati nov, boljši svet. In ta zavest ustvarjanja jih dela — srečne in zadovoljne. (Po »Naši ženi«)

Izdajatelj, lastnik in odgovorni urednik lista: dr. Matko Scharwitsl, Wien XVI., Ottakringergasse 83. — Tiska: »Globus«, Zeitungs-Druck- und Verlagsanstalt G. m. b. H., Wien I, Fleischmarkt 3-5.

Podružnica uprave »Slov. vestnik«, Klagenfurt, Völkermarkterstrasse 21A.

očetu kramp iz roke, ga zgrabi sin, in ko očetu oprtnik zdrkne z ramena, ga sin zadene in nese naprej. Zakaj? Da opoldne pojé kos polente, zvečer pa krompir v oblicah ali jalov močnik s fižolom in skledo sirotke. Čemu taka vas prav za prav služi. Kje je dobiček vsega tega garanja? Da se Mlakar zaradi in zredi? Ampak to je premalo, čeprav ni prav. Ljudje garamo, garamo in garamo, ker smo živi in ker moramo da smrti nekako živeti. Tako ne bo šlo. Pa saj pravijo, da bo drugače. In zdaj bo drugače. Nekaj mora teh sedem sto ljudi pridelati. Nekaj za vse. No, samo da te hudiče, ki še divjajo tam po cesti, naženemo iz doline... »Toda ni dočakal. Ni...«

Teta je umolknila. Že ves čas sem čutil, kako je postajala vse bolj nemirna, čim bolj se je bližala težkim uram Obrekarjevega življenja. Zato nisem maral siliti vanjo. Gledal sem po dolini in razmišljal o življenju ljudi, ki se v tej grapi pehajo že toliko strašnih let za polento, za krompir v oblicah in sirotko. Tudi Obrekar je bil med njimi. In prav ti ljudje so te grape ubranili in bodo tudi v teh grapah ustvarili drugačno življenje, tako življenje, v katerem garanje ne bo brez dobička za vse.

»Prijeli so ga,« je začela teta po kratkem molku. Zdaj je govorila skoraj trdo in naglo, kakor bi se odločila, da mora težko poglavje čimprej povedati. »Bilo je tretjega maja, kakor sem že rekla. Pri njih sem bila. V izbi smo sedeli. Z Obrekarico sva nogavice pletli, Obrekar je popravljal grablje, Boris pa je spal na peči, kajti takle pob se hitro uleti. Vsi smo bili nekam molčeči. Začeli smo govoriti o tem in onem, toda besed nam je presneto hitro zmanjkalo. Naj rečejo kar koli, toda opomin je: človek čuti, kadar se

mu bliža nesreča. Za vsak najmanjši šum smo prišli ušesa. In potem so se zaslislali koraki. Nič čudnega, saj so prihajali skoraj vsako noč in ob vsaki uri. Toda svoje ljudi, dobre ljudi poznaš že po koraku. To pa niso bili koraki naših. Partizani so imeli pod oknom rakljo, s katero so potrkali na okno. A zdaj ni nihče potrkal. Koraki so lomastili okrog hiše. In dolgo. Celo večnost. Šele potem je udarilo po vratih. Udarec je bil trd in surov. Spogledali smo se. Obrekar je vstal, potresel fanta, ga potegnil s peči in postavil na tla. »Boris, prišli so,« je rekel. Pob je svetlo pogledal in stisnil čeljusti, kakor bi se pripravil na spopad. Zunaj je spet udarilo po vratih. Obrekar nas je vse premeril s svojim ostrim pogledom. Vedela sem, da gre za res. Potem je odprl vrata. Kar vsi hkrati so silili v hišo, pa je nekaj časa trajalo, preden so vdrli v vežo z naperjenimi puškami. »Roke kvišku! so se drli in srepo bulili v nas. Bila je domobrantska žlota. Za njimi sta prišla dolg in koščen nemški oficir in komisar Bichi, tisti, ki je tudi tebe prijel. Mrha laška je ostala kar naprej v Tolminu, pa saj je bil dovolj mesarski, da tudi Nemcem ni delal sramote. Jaz le ne vem, zakaj londonski radio žene samo Nemce in Nemce, kakor bi Lah nikaner nikomur ne skrivili lasu... Nemški oficir nas je vse premeril, se grdo našobil in jezno nekaj vprašal. Bichi se je okrenil k njemu, pokazal z revolverjem na Obrekarja in rekel: »Ma si, questo è očka Orel. Una vecchia carogna, ma un vero farabutto.« Nemec se je grdo nakremžil, potem pa je s petami udaril, se spakedrano priklonil in pogrknil: »Zdriravo, očka Orel! Nato je zviška pokimal domobrancem, češ naj kar začno. In so začeli: premetali so vse,

še stensko uro so strgali s stene in jo treščili na tla, da je vzmet izskočila in zabrnela... Medtem pa je človek v domobrantski uniformi, pokveka z debelim nosom in očali, zacvilil v Obrekarja: »Očka Orel, kje imate stvari?« »Kakšne stvari?« je mirno vprašal Obrekar. »Knjige, časopise, denar, orožje.« »Ničesar nimam,« Non ho niente! Non ho niente! Sono tutti così, questi maledetti sciavi! E ancora ti guardano con paio di occhiacci!« je zbesnel Bichi in z vso silo svoje mesarske roke udaril Obrekarja po licu, da se je opotekel in padel. Tedaj je nemški oficir sunil Bichija z revolverjem v rebra in zelo osorno bevnkil vanj. Ker sem služila pri Attemsovi, sem razumela, da je rekel, naj ga nikaner tako ne bije, ker je mrha stara in lahko pri prvem udarcu pogine; on da tega ne mara, ker jih mora dobiti svojo mero in ker ne deli milosti, da bi ljudi tako ubijal. Sam je stopil k Obrekarju, mu pritisnil revolver pod brado in se zadril. »Dvigni glavo, svinjal!« je cvileče prevedla pokveka v domobrantski uniformi. Obrekar je dvignil glavo in pogledal oficirja. Njegov posled je bil jasen, miren, vendar se je še meni zdel oster, izzivalen. Tedaj sem se spomnila, kako je govoril, ko se je vračal iz vasi. »Strah jih je. Vsak dan bolj jih je strah. Kar vidim, kako jim leze v kosti. Saj že prihuljeno lazijo. Ali se kdo kdaj sam premakne? Zmeraj v tropu kakor volkovi in razbojniki. Pa z naperjenimi puškami. Greš mimo njega, ošineš ga s pogledom in kar vidiš, kako se te boji. Vsega se že bojijo. Še nas starcev. Pa drevja, skal, vsega.« Tako je govoril, zelo rad je tako govoril. Zdaj sem pogledala te zverine in zdelo se mi je, da se res bojijo. Tam smo bili, dve stari ženi,

starec z otrokom, njih pa cela vojska s puškami in revolverji v nas. Ne rečem, da se nisem bala; lagala bi, če bi tega ne priznala. Res pa je le, da, ko sem jih premerila, mi je bilo več poguma v srcu... In kako se jim je mudilo. Premetavali so kakor tatje, ki so vlomili v hišo, pa se jim mudi čimprej odnesti pete... Obrekar pa je, kakor sem rekla, naravnost pogledal s svojimi sivimi očmi. Oficir je nekaj časa stiskal ustnice, potem pa ga udaril z revolverjem po glavi in se zadril. »Zravnaj se, zverina! Kako pa stojiš pred nemškim oficirjem!« je prevedla pokveka in sunila Obrekarja v rebra. »Stojim, kakor morem. Več ne morem,« je rekel Obrekar in skušal zravnanati svojo upognjeno hrbtenico. Dva domobrantska sta skočila k Obrekarju in ga začela lomiti. Joj, to pa se kar ne da povedati. Kosti so mu pokale. On pa niti glasu od sebe. Kar tiho je bilo v izbi. Potem pa je Obrekarica planila k njemu in zgrabila domobrantska za roke. »Zverine! Zverine!« je hlipala. Pa je omahnila. Oficir jo je ustrelil. Strela skoraj nismo slišali. Zgrudila se je k Obrekarjevemu nogam. Domobrantska sta popustila in Obrekar se je spustil k njej. Še danes jo vidim. Bela je bila kakor prt in tako miren obraz je imela. »Nejc,« je rekla, potem pa je počasi zaprla oči in izdihnila. Obrekar jo je trepljal s svojo široko roko po glavi, toda Bichi ga je sunil s škornjem in zavpil, da vstane. Počasi se je pobral in noge so se mu tresle, da se je moral z rokami upreti v kolena. »Še nje so se bali,« je rekel in tako ostro premeril nemškega oficirja, da je ta kar obstal. Zaškrilal je z zobmi in zabodel pogled v Obrekarja, toda Obrekar ga je gledal naravnost in živo, še trenil ni.

(Dalje)